

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Γεωργία Δεφίγγου

Φωτεινή Λύτρα

Μελέτη Περιβάλλοντος

Γ' Δημοτικού

Μελέτη Περιβάλλοντος Γ' Δημοτικού

Βιβλίο μαθητή

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Προσαρμογή Υλικού

Γεωργία Δεφίγγου

Ειδική Παιδαγωγός Phd

Σύμβουλος

Φωτεινή Λύτρα

Ψυχολόγος Παίδων & Εφήβων M.Sc.

Εικονογράφηση

Omega Technology

Φιλολογική Επιμέλεια

Ειρήνη Λεονάρδου

Πράξη έργου	<p>«Ανάπτυξη προσβάσιμου υλικού για μαθητές/-ήτριες με νοητική αναπηρία για την Γ' Δημοτικού»</p> <p>της Πράξης</p> <p>«ΚΑΘΟΛΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΥ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ – ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ»</p> <p>Υποέργο 2</p> <p>ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020»</p>
-------------	---

Μελέτη Περιβάλλοντος Γ' Δημοτικού

Βιβλίο μαθητή

Προσαρμοσμένη έκδοση

για την ενίσχυση της προσβασιμότητας
με τη μέθοδο
easy to read-κείμενο για όλους

Γεωργία Δεφίγγου

Φωτεινή Λύτρα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΖΟΥΜΕ ΜΑΖΙ

(Ομάδα και κοινωνία - Σχέσεις)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ζούμε μαζί και συνεργαζόμαστε -

Χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλον

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Για να ζούμε μαζί, χρειαζόμαστε κανόνες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ενδιαφερόμαστε για την κοινότητα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Ενημερωνόμαστε ποιοι αποφασίζουν

και τι αποφασίζουν

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. Ο ΤΟΠΟΣ ΜΑΣ

(Τόπος και Χώρος - Σχέσεις)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ένας τόπος με χίλια πρόσωπα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Ενδιαφερόμαστε για το περιβάλλον

ΕΝΟΤΗΤΑ 3. ΜΕΣΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

(Συγκοινωνίες και Μέσα μεταφοράς - Σύστημα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Τρένα, αυτοκίνητα, πλοία, αεροπλάνα άλλοτε και τώρα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Τα μέσα συγκοινωνίας και μεταφοράς στη ζωή μας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Κυκλοφορούμε με ασφάλεια

ΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΖΩΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

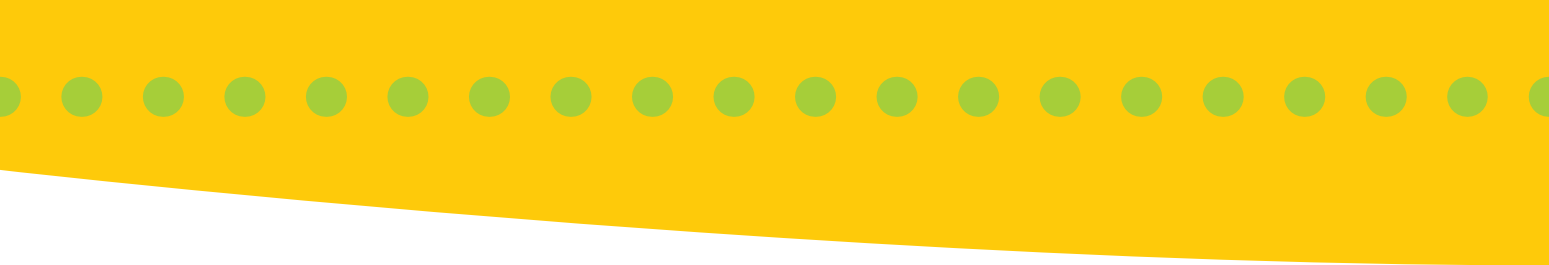
(Φυσικό Περιβάλλον και Άνθρωπος - Σχέσεις)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Φυτά του τόπου μας (α)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Φυτά του τόπου μας (α)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ο βλαστός, τα φύλλα και οι ρίζες των φυτών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Κατοικίδια ζώα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Αγρίμια και πουλιά του βουνού και του δάσους

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. Ζώα της θάλασσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. Ζώα του γλυκού νερού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. Ένα ζώακι γεννιέται

ΕΝΟΤΗΤΑ 5. ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

(Φυσικές Επιστήμες - Σύστημα και Σχέσεις)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Απο πού παίρνουμε ενέργεια;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Ενέργεια, τροφή, ζωή

ΕΝΟΤΗΤΑ 6. ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΓΙΑ ΝΑ ΖΟΥΜΕ

(Ανάγκες, αγαθά και κατανάλωση - Σχέσεις)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Είμαστε παιδιά και έχουμε δικαιώματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Άντρες και γυναίκες ίσοι στη ζωή και στην εργασία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Διαφημίσεις παντού!!!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Οι συσκευασίες μάς πληροφορούν

ΕΝΟΤΗΤΑ 7. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

(Πολιτισμός)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ο πολιτισμός των αρχαίων Ελλήνων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Νους και σώμα

ΕΝΟΤΗΤΑ 8. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΟΥΜΕ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΜΑΣΤΕ

(Επικοινωνία και Ενημέρωση)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Ξεπερνάμε τις δυσκολίες στην επικοινωνία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Μπροστά στην τηλεόραση

Σημείωμα για σένα

- Γεια σου! Με λένε Ορφέα. Εσένα;
- Εμένα με λένε.....

Οι άνθρωποι ζούμε μαζί

Μια «ζωγραφιά από λέξεις»

δημιουργούμε

κοινότητες

επειδή έχουμε

ανάγκες

γι' αυτό βάζουμε

κανόνες

εκλέγουμε

Δημοτικό Συμβούλιο και Δήμαρχο

έχουμε σχέσεις

(π.χ. συνεργαζόμαστε, παίζουμε μαζί,...)

Κατοικούμε στον Δήμο

Κεφάλαιο 1 Ζούμε μαζί και συνεργαζόμαστε Χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλον

Γιατί ζούμε σε πόλεις και σε χωριά;

1

Όταν 26 άνθρωποι ζουν στο βουνό

τα κάνουν όλα με τα χέρια τους:

- ✓ Ψήνουν ψωμί.
- ✓ Κουβαλούν νερό.
- ✓ Βράζουν το φαγητό.

Είστε 26 συγκατοικοί

που ζείτε μαζί στο ίδιο μέρος.

Έχετε τις ίδιες δυσκολίες

και τις ίδιες ωφέλειες.

Κάντε μια κοινότητα.

Ζαχαρίας Παπαντωνίου, Τα ψηλά βουνά

Διάβασε το παραπάνω κείμενο.

Τι πιστεύεις ότι είναι η κοινότητα;

α) ομάδα ανθρώπων που ζουν μαζί σ' ένα περιβάλλον

β) μια μεγάλη πόλη

γ) ένα εμπορικό κατάστημα

✓ Υπογράμμισε στο παραπάνω κείμενο

τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν

οι 26 άνθρωποι.

✓ Σκέψου ότι πας κατασκήνωση σε ένα βουνό.

Ποιες δυσκολίες θα αντιμετωπίσεις;

Τι ωφέλειες θα έχεις;

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ:

Θα έχω κρύο νερό

Δεν θα έχω ηλεκτρικό ρεύμα

.....
.....

ΩΦΕΛΕΙΕΣ:

Θα αναπνέω καθαρό αέρα

Θα αθλούμαι

.....
.....

2

✓ Πιαστείτε χέρι χέρι
και κάντε έναν κύκλο

Τι σας ενώνει;

3

Στις εικόνες φαίνονται
οι άνθρωποι μιας κοινότητας
που έχουν σχέσεις μεταξύ τους.

Για παράδειγμα:

Τα παιδιά αγοράζουν παγωτά
από το περίπτερο.

Συνέχισε τις προτάσεις:

Μια παρέα αντρών

.....

Η μαμά με τα παιδιά της

.....

Βρες και άλλες σχέσεις
ανάμεσα στους ανθρώπους.

4 Διασκεδάζουμε μαζί!

Παρατήρησε τις εικόνες.
 Διηγήσου τις ιστορίες
 που περιγράφουν οι εικόνες.
 Απάντησε στις ερωτήσεις:

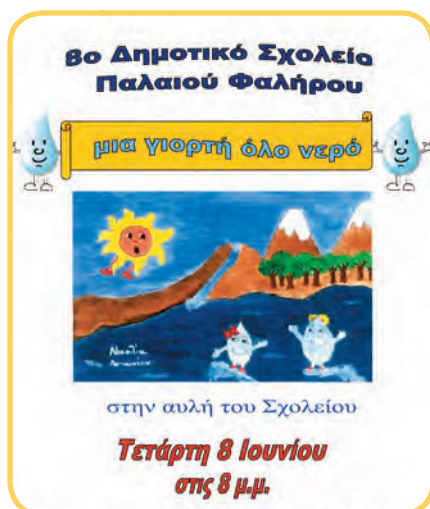
- ✓ Ποιους βλέπεις;
- ✓ Τι κάνουν;
- ✓ Πού;
- ✓ Πότε;

Καρναβάλι

Θεατρική παράσταση

Αφίσα από παιδική γιορτή

Παραδοσιακοί χοροί

Ξεπερνάμε μαζί τις δυσκολίες!

Μεταφορά ασθενούς
με ασθενοφόρο

Διάνοιξη δρόμου

Διάσωση μετά από σεισμό

Διηγήσου στην τάξη:

- 1) Δύσκολες στιγμές που πέρασες
στη δική σου κοινότητα.
- 2) Χαρούμενες στιγμές που πέρασες
στη δική σου κοινότητα.

Αξίζει να διαβάσουμε

Στα πολύ παλιά χρόνια οι άνθρωποι

αντιμετώπιζαν πολλές δυσκολίες.

Γι' αυτό έβρισκαν τρόπους

που τους προφύλαγαν από:

✓ τα άγρια ζώα

✓ το κρύο

✓ τις αρρώστιες

Έψαχναν μόνοι τους

τροφή στη φύση.

Σιγά σιγά κατάλαβαν

ότι πολλοί μαζί

ήταν πιο δυνατοί.

Έφτιαξαν

οικισμούς κοντά σε νερό.

Αυτές ήταν οι πρώτες **κοινότητες**.

Όλοι μαζί ένιωθαν

περισσότερο ασφαλείς.

Μοιράζονταν με άλλους

ανθρώπους

τη χαρά, τους φόβους τους,

τις καινούριες ιδέες τους.

Έτσι έμαθαν να συνεργάζονται.

Τι σημαίνει η λέξη;

Οικισμός → μικρή περιοχή

Κοινότητα → μια ομάδα ανθρώπων που ζουν

σε ένα κοινό περιβάλλον, για παράδειγμα

στην ίδια πόλη ή στο ίδιο χωριό.

Κεφάλαιο 1

Σιγά σιγά

έφτιαξαν τον ανθρώπινο **πολιτισμό**.

Σήμερα οι άνθρωποι

ζούμε σε κοινότητες.

Τις μικρές κοινότητες

τις λέμε χωριά.

Τις μεγάλες κοινότητες

τις λέμε πόλεις.

Ζούμε μαζί σημαίνει:

- ✓ συνεργαζόμαστε
- ✓ εξυπηρετούμε
- ✓ χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλον.

Τι σημαίνει η λέξη;

Πολιτισμός → ό,τι ωραίο δημιουργεί ο άνθρωπος

στα γράμματα και στις τέχνες

*Όταν παίζουμε κρυφτό,
έχουμε κανόνες.

*Γιατί βάζουμε κανόνες στο παιχνίδι;

Στη γειτονιά μας

Σήμερα ο Δήμος Καλλιθέας

μοιράζει αυτό το φυλλάδιο

σε όλα τα σπίτια.

Το διαβάζουμε

και απαντάμε τις ερωτήσεις.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

- 1. Βάζουμε τα σκουπίδια μόνο στους κάδους.**
Ο Δήμος μας έχει τοποθετήσει περίπου 2.500 κάδους απορριμμάτων. Δεν υπάρχει λόγος να βρισκόμαστε σκουπίδια αλλού εκτός από τους κάδους.
- 2. Τα σκουπίδια τα βάζουμε σε γερές σακούλες, καλά δεμένες.** Τα χάρμα σκουπίδια λερώνουν τον κάδο και όλοι εμείς μπιζίζουμε τις δυσάρεστες οσμές του κάδου.
- 3. Δεν αφήνουμε σκουπίδια έξω από τους κάδους.**
Οι αδελφισσάκια σκυλάκια και γάτες τα σκορπίζουν. ενία στιγμή από μύγες θα είναι κοντά στο σπίτι μας. Εάν ο κάδος δεν αρκεί, ζητήστε από τον Δήμο να τοποθετήσει και άλλον.
- 4. Κατεβάζουμε τα σκουπίδια κατά προτίμηση το βράδυ ή πριν από το δρομολόγιο του απορριμματοφόρου.**
Εάν τα κατεβάσετε μετά θα υπάρχουν μπροστά στο σπίτι σας ως το επόμενο δρομολόγιο.
- 5. Δεν βάζουμε στους κάδους μπάζα και οικοδομικά υλικά** γιατί προκαλούν ζημιά στα απορριμματοφόρα, γεγονός που συνιστά βλάβη ή καταστροφή Δημοτικής Περιουσίας και συνεπάγεται οστικές ευθύνες.

Κεφάλαιο 2

- ✓ Ποιο είναι το πρόβλημα στο Δήμο;
- ✓ Τι πρέπει να κάνουν οι κάτοικοι του Δήμου;
- ✓ Γιατί ο Δήμος μοίρασε αυτό το φυλλάδιο;
- ✓ Τι θα συμβεί, αν οι κάτοικοι του Δήμου δεν σεβαστούν τους κανόνες του φυλλαδίου;

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

1) Βάζουμε τα σκουπίδια

μόνο στους κάδους

Ο Δήμος έχει πολλούς κάδους.

Ρίχνουμε τα σκουπίδια

μέσα σε αυτούς.

2) Βάζουμε τα σκουπίδια

σε γερές σακούλες

και τις δένουμε καλά.

Με αυτό τον τρόπο

οι κάδοι δε θα μυρίζουν άσχημα.

3) Δεν αφήνουμε τα σκουπίδια

έξω από τους κάδους.

Οι αδέσποτοι σκύλοι και γάτες

τα σκορπίζουν.

Πολλές μύγες μαζεύονται

κοντά στο σπίτι μας.

Ζητήστε κι άλλους κάδους,

αν μένουν σκουπίδια στους δρόμους.

- 4) Πετάμε τα σκουπίδια
στους κάδους το βράδυ
ή πριν περάσει το
απορριματοφόρο.

- 5) Δεν πετάμε μπάζα ή
οικοδομικά υλικά,
γιατί καταστρέφουν
τα απορριματοφόρα.

Ο Νόμος τιμωρεί τους **παραβάτες**.

Τι σημαίνει η λέξη;

Παραβάτες → αυτοί που δεν ακολουθούν τους κανόνες.

2 Υπάρχουν κι άλλοι κανόνες...

Ποιοι κανόνες υπάρχουν
για τους ανθρώπους
που θέλουν να ξεκουραστούν;

3 Κανόνες στους δρόμους

Το πεζοδρόμιο είναι χαμηλό,
για να μπορούν να περνούν
εύκολα τα αναπηρικά αμαξίδια
και τα καρότσια των μωρών.

Εκεί δεν πρέπει να παρκάρουμε.

Ο οδηγός δεν ακολουθεί
τον κανόνα.

Κεφάλαιο 2

Παρατήρησε τις εικόνες

και απάντησε τις ερωτήσεις:

- ✓ Ποια ανάγκη μας δείχνει
η εικόνα με το χαμηλό πεζοδρόμιο;
- ✓ Ποιος κανόνας υπάρχει
για το χαμηλό πεζοδρόμιο;
- ✓ Ποια παράβαση
έκανε ο οδηγός του αυτοκινήτου;

Τι σημαίνει η λέξη;

Παράβαση → όταν δεν ακολουθώ τον κανόνα,

κάνω παράβαση.

Παραβιάζω τον κανόνα → όταν δεν ακολουθώ τον κανόνα.

4

Κανόνες για μετακίνηση στους δρόμους με ασφάλεια

Παρατήρησε την εικόνα

και συζήτησε στην τάξη σου:

- ✓ Ποιον κανόνα παραβιάζουν τα παιδιά;
- ✓ Ποιοι κίνδυνοι υπάρχουν
με αυτή την παράβαση;
- ✓ Οι κανόνες είναι
για όλους τους ανθρώπους
ή για λίγους ανθρώπους;

Οι κανόνες είναι μόνο
για τους άλλους.

5 Στην τάξη μας

Στην τάξη μας έχουμε κανόνες.

Χωριζόμαστε σε ομάδες

και συζητάμε:

✓ Ποιοι κανόνες είναι σημαντικοί

για τον δάσκαλο;

✓ Με ποιον κανόνα

συμφωνούν όλοι

στην τάξη;

6

Στο σπίτι μας

Έχουμε κανόνες
στο σπίτι μας και
στην οικογένειά μας.

Χωριζόμαστε σε ομάδες
και συζητάμε:

- ✓ Ποια πράγματα
μας επιτρέπουν οι
γονείς μας στο σπίτι
- ✓ Ποια πράγματα
δε μας επιτρέπουν οι
γονείς μας στο σπίτι;

Αξίζει να διαβάσουμε

Για να ζούμε οι άνθρωποι μαζί,
βάζουμε κανόνες
και τους ακολουθούμε.

Μερικά παραδείγματα είναι

τα παρακάτω:

- ✓ Στη γειτονιά μας
πετάμε τα σκουπίδια
στους κάδους.
- ✓ Στην τάξη μας
ακούμε προσεκτικά
τον συμμαθητή μας
που μιλάει και σεβόμαστε
τη δική του άποψη.
- ✓ Στην ομάδα μας,
ακολουθούμε τη γνώμη των
περισσότερων
και συζητάμε την άποψη εκείνων
που διαφωνούν.

Θυμίζουμε τους κανόνες στους άλλους,
αλλά πρώτα τους τηρούμε εμείς οι ίδιοι.

Σε μια κοινότητα είμαστε

- ✓ πολίτες,
- ✓ κάτοικοι της πόλης ή
- ✓ κάτοικοι του χωριού μας.

Ακόμα όμως κι αν είμαστε ξένοι,

ζούμε σε μια κοινότητα

και πρέπει

να ακολουθούμε τους κανόνες της.

Τετράδιο εργασιών

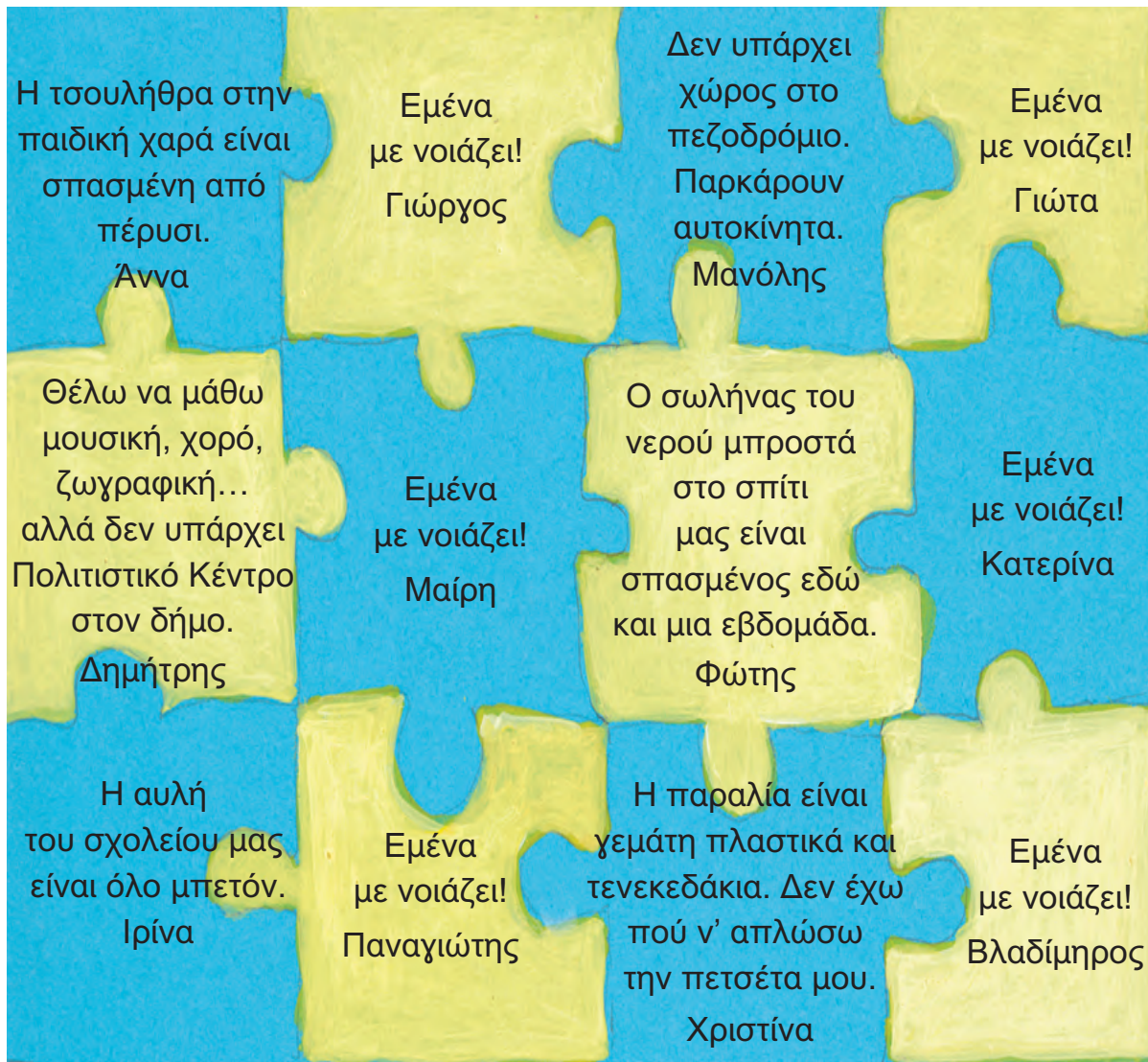
Κεφάλαιο 2

Με ποιους τρόπους ενδιαφερόμαστε για την κοινότητά μας;

1

- ✓ Διάβασε τι συζητούν
τα παιδιά της εικόνας.
- ✓ Συμφωνείς με κάποιον
από τα παιδιά;
- ✓ Ποιος νομίζεις
ότι είναι υπεύθυνος
να ασχοληθεί με τα προβλήματα
μιας κοινότητας;

Τι να κάνουμε όμως εμείς
για τα προβλήματα;

Μ' αυτά ασχολούνται
οι μεγάλοι.

Διαφωνώ, μπορούμε κι
εμείς να κάνουμε κάτι.

Εμένα με νοιάζει.
Εσάς σας νοιάζει;

2

α) Όσα συμβαίνουν
σε μια κοινότητα αφορούν
όλους τους κατοίκους της.

✓ Τι μπορεί να κάνει
ο καθένας μας;

β) Καθένας μόνος του
δεν έχει δύναμη.

✓ Δεν μπορεί να κάνει
πολλά πράγματα.

Αν, όμως, ενωθούμε

τότε αποκτούμε

μεγάλη δύναμη.

Γι' αυτό ας φτιάξουμε

ομάδες για δράση.

- γ1) Διάλεξε ένα από τα
προβλήματα της πόλης
ή του χωριού σου.
- γ2) Συζήτησε το πρόβλημα.
- γ3) Πρότεινε λύσεις.
- γ4) Ανακοίνωσέ τις στην τάξη.

3

Ερεύνησε ποιοι μπορούν να σε βοηθήσουν να λύσεις τα προβλήματα μιας κοινότητας.

Υπηρεσίες του δήμου

Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

ΚΑΠΗ

Δημοτική Συγκοινωνία

Κέντρο Προστασίας Άγριων Ζώων

Τραυματισμένη γερακίνα

Περίθαλψη και απελευθέρωση της γερακίνας

Εθελοντισμός

Τι σημαίνει η λέξη;

Εθελοντισμός → όταν κάποιος προσφέρει βοήθεια χωρίς κέρδος

4

Πώς λύνεις ένα πρόβλημα;

- ✓ Αποφάσισε ποιο από τα προβλήματα της πόλης ή του χωριού σας, σας απασχολεί περισσότερο.
- ✓ Δούλεψε σε ομάδες με τους συμμαθητές σου.
- ✓ Βρες ποιοι μπορούν να σε βοηθήσουν να λύσεις το πρόβλημά σου.

Το πρόβλημα:

π.χ. σπασμένη παιδική χαρά
στο προαύλιο του σχολείου

.....

.....

.....

Ποιος είναι αρμόδιος;

Ποιος μπορεί;

Ποιος γνωρίζει;

Ποιος θέλει;

Τι σημαίνει η λέξη;

Αρμόδιος → υπεύθυνος

Αξίζει να διαβάσουμε

Στην κοινότητά μας μπορεί
να δημιουργηθούν προβλήματα.

Όταν θέλουμε
να λύσουμε κάποιο πρόβλημα
ψάχνουμε τους ανθρώπους
που είναι υπεύθυνοι γι' αυτό.

Για παράδειγμα,
ο δήμος με τις υπηρεσίες του
είναι υπεύθυνος να κατασκευάσει
μια τσουλήθρα όταν σπάσει.
Γι' αυτό, ότι πρόβλημα
αντιμετωπίζουμε στην κοινότητα
επικοινωνούμε και ενημερώνουμε
τον δήμο με τις υπηρεσίες του.
Δεν φτάνει μόνο
να παραπονιόμαστε.
Πρέπει να ενδιαφερόμαστε
για να αλλάξουμε κάτι.
Είναι και δική μας ευθύνη
να κάνουμε την κοινότητα
ένα καλύτερο μέρος
για να ζούμε.

Με τι ασχολούνται το Δημοτικό Συμβούλιο και ο Δήμαρχος;

1

Μια πόλη αποτελεί έναν δήμο.

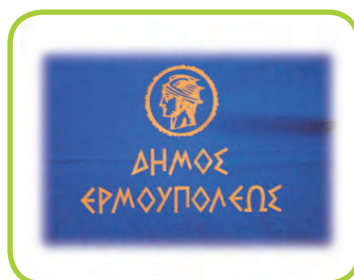
Μια μεγαλούπολη έχει πολλούς δήμους.

Η Αθήνα που είναι μεγαλούπολη

έχει πολλούς δήμους.

Πολλά γειτονικά χωριά μαζί ή

γειτονικές πόλεις αποτελούν έναν δήμο.

- ✓ Εσύ σε ποιον δήμο κατοικείς;
- ✓ Βρες το χωριό ή την πόλη σου στον χάρτη της Ελλάδας με τη βοήθεια του δασκάλου σου.

2

Τι νομίζεις ότι κάνουν:

- ✓ Ο Δήμαρχος;
- ✓ Το Δημοτικό συμβούλιο
- ✓ Όσοι εργάζονται
στις υπηρεσίες του Δήμου;

3

Πάμε στο δημαρχείο.

Εκεί που αποφασίζουν.

Χωριστείτε σε ομάδες

και μπειτε σε ένα

από τα βαγόνια του τρένου.

4

Είναι ευκαιρία.

Ετοιμάσε τη δική σου ερώτηση

προς το Δημοτικό Συμβούλιο.

Αξίζει να διαβάσουμε

Ο Δήμαρχος και το
 Δημοτικό Συμβούλιο
 διοικεί τον κάθε Δήμο.
 Αυτοί αποφασίζουν για
 πολλά ζητήματα του Δήμου.

- ✓ πού θα γίνουν πλατείες;
- ✓ πού θα φυτεύουν δέντρα;

Είμαστε τυχεροί! Αυτή την ώρα
 το Δημοτικό Συμβούλιο
 συνεδριάζει!

Αυτοί θα φτιάξουν
 την παιδική χαρά;

Φαίνονται πολύ σοβαροί.
 Τι να συζητούν;

Ακούστε πώς φωνάζει
 εκείνος εκεί! Μάλλον δε
 συμφωνεί με τους άλλους.

Κι αν κάποιος
 δε συμφωνούν,
 πώς αποφασίζουν;

Ενδιαφέρονται για τους **δημότες**.

Ενδιαφέρονται για τα παιδιά

και τους ηλικιωμένους.

Φροντίζουν για το καλό όλων μας.

Τι σημαίνει η λέξη;

Δημότης → ο πολίτης (άνθρωπος)
που ζει σε έναν δήμο

Ο τόπος που ζούμε

είναι

*

φαίνεται σε

χάρτη

βουνά

που δείχνει

νησί

θάλασσα

Στη χώρα μας υπάρχουν
πολλοί και διαφορετικοί τόποι!

- ✓ Υπάρχουν **τόποι** ορεινοί, με βουνά
- ✓ τόποι πεδινοί, με πεδιάδες και κάμπους
- ✓ και τόποι παραθαλάσσιοι, κοντά στη θάλασσα.

1

Δεν ξέρω αν υπάρχει
πιο όμορφη θάλασσα στον κόσμο.
Μια τη **σκιάζουν** τα πεύκα,
που κατεβαίνουν σχεδόν ως το ακρογιάλι,
και τότε γίνεται πράσινη,
πράσινη σαν αμπελόφυλλο,
και μια γαλάζια, γαλάζια.

Τι σημαίνει η λέξη;

Τόπος → μέρος, περιοχή, χωριό ή πόλη

Σκιάζω → σκύβω, καλύπτω

Στον βυθό της,
 αλλού έχει ψιλή άμμο
 κι αλλού πολύχρωμα πετράδια,
 που μέσα στο νερό
 τα χρώματα τους γίνονται τόσο φανταχτερά,
 που **θαρρείς** και μόλις τα ζωγράφισαν.

Άλκη Ζέη, Το καπλάνι της βιτρίνας

Τι σημαίνει η λέξη;

Θαρρώ → νομίζω

Παρατήρησε τις εικόνες που ακολουθούν

- ✓ Ποια από τις εικόνες ταιριάζει με τον τόπο που περιγράφει το κείμενο;
- ✓ Σύγκρινε τον τόπο που μένεις με τον τόπο που περιγράφει το κείμενο.

Γράψε στους πίνακες

τις ομοιότητες και τις διαφορές.

Ένας ορεινός τόπος

Ένας πεδινός τόπος

Ένας παραθαλάσσιος τόπος

Διαφορές

.....

.....

.....

.....

Ομοιότητες

.....

.....

.....

.....

2

«Μας φτάνουν τα δυο μάτια μας,
τα δυο χέρια μας και η καρδιά μας,
για να **γευτούμε** αυτόν τον τόπο»

Κωστής Παλαμάς

Τι σημαίνει η λέξη;

Γεύομαι (μεταφορική σημασία) → γνωρίζω, μαθαίνω κάτι

Ποιος τόπος σου άρεσε περισσότερο από αυτούς που φαίνονται στις εικόνες; Κλείσε τα μάτια και με τη φαντασία σου πήγαινε σε αυτόν τον τόπο.

Παρατήρησε:

- ✓ Τι βλέπεις
- ✓ Τι ακούς
- ✓ Τι μυρίζεις
- ✓ Τι κάνεις εκεί;

Συζήτα με την ομάδα σου

και γράψε τις παρατηρήσεις σου.

Τι κάνουμε εκεί;

(ρήματα)

.....

.....

.....

Τι υπάρχει εκεί;

(ουσιαστικά)

.....

.....

.....

3

Ο Ορφέας έστησε τη σκηνή του
σε ένα παραθαλάσσιο μέρος.

Τι πιστεύεις ότι θα κάνει εκεί;

Μπάνιο στη θάλασσα,
βόλτες στην παραλία,
διάβασμα βιβλίου,
παιχνίδια στην άμμο,
ύπνο κάτω από τα αστέρια

4

Υπάρχουν ορεινοί τόποι,
με πολλά βουνά

πεδικοί τόποι,

με πεδιάδες και κάμπους

και παραθαλάσσιοι τόποι,

κοντά στη θάλασσα.

Έχεις επισκεφθεί κάποιον τέτοιο τόπο;

Συζήτησε το προφορικά

με τον δάσκαλό σου.

Αξίζει να διαβάσουμε

Στη χώρα μας συναντάμε τόπους

✓ ορεινούς,

✓ πεδινούς

✓ παραθαλάσσιους.

Ένας ορεινός τόπος

έχει βουνά, βράχια, δάση, ποτάμια.

Εκεί ζουν άγρια ζώα και πουλιά.

Τα βουνά της Ελλάδας είναι πολλά.

Αλλού είναι γυμνά από βλάστηση

κι αλλού τα σκεπάζουν

δάση από δέντρα,

όπως πεύκα, έλατα,

βελανιδιές, καστανιές.

Στις πλαγιές τους,

εκτός από δέντρα,

φυτρώνουν θάμνοι

και αγριολούλουδα.

Οι πεδινές περιοχές
της χώρας μας είναι λιγότερες.

Είναι επίπεδες.

Συνήθως έχουν **εύφορη γη**.

Στις πεδιάδες συναντάμε
πολλά φυτά, όπως ελιές,
πορτοκαλιές, αγριαχλαδιές,
σιτάρια, βαμβάκια.

Υπάρχουν, όμως, τόποι
που έχουν ποτάμια,
λίμνες και θάλασσα.

Οι τόποι κοντά στη θάλασσα
λέγονται παραθαλάσσιοι.

Οι διαφορετικοί τόποι
δίνουν μια ξεχωριστή ομορφιά
στη χώρα μας.

Τι σημαίνει η λέξη;

Εύφορη γη → εκεί που μπορούν να φυτρώσουν εύκολα τα φυτά

Ποια προβλήματα δημιουργούμε στο περιβάλλον; Πώς φροντίζουμε το περιβάλλον που ζούμε;

Παρατήρησε καλά τις εικόνες.

Γιατί ο Ορφείας προσέχει που πατάει;

A

- ✓ Τι κάνουν οι μεγάλοι
όταν ένα δάσος έχει καεί;
- ✓ Πώς θα μπορούσε η γειτονιά μας
και το σχολείο μας
να έχει περισσότερο πράσινο;

Να φτιαχτούν πάρκα
και να φυτευτούν δέντρα

Να συμμετέχεις
στην αναδάσωση

Να μαζεύεις
τα σκουπίδια

Τι σημαίνει η λέξη;

Αναδάσωση → το να φυτεύουμε νέα δέντρα σε δάση που έχουν καταστραφεί από πυρκαγιές.

B

Πώς μπορείς να κάνεις οικονομία
στο νερό που χρησιμοποιείς;

- ✓ Στο σπίτι σου
- ✓ Στο σχολείο σου

Να κλείνεις τη βρύση,
να κλείνεις το νερό
όταν κάνεις μπάνιο

Να κλείνεις τις βρύσες
στο προαύλιο και στις
τουαλέτες

✓ Τι μπορείς να κάνεις
για να υπάρχουν
λιγότερα σκουπίδια;

Να αγοράζεις φρέσκα
προϊόντα που δεν είναι
συσκευασμένα

Να χρησιμοποιείς τσάντες
πολλών χρήσεων

Τι σημαίνει η λέξη;

Συσκευασμένος → Αυτός που είναι μέσα σε συσκευασία
(σακούλα, κουτί, μπουκάλι).

✓ Έχεις ακούσει τη λέξη

ανακύκλωση;

✓ Από ποια υλικά

είναι τα σκουπίδια

που ρίχνουμε στους κάδους

ανακύκλωσης;

Να χρησιμοποιείς
ανακυκλωμένες
συσκευασίες,

Γυαλί, χαρτί,
πλαστικό,
αλουμίνιο

Τι σημαίνει η λέξη;

Ανακύκλωση → Επεξεργασία άχρηστου υλικού, ώστε να μπορούμε να το ξαναχρησιμοποιήσουμε.

Πώς μπορεί να γίνει
η ατμόσφαιρα στις πόλεις
πιο καθαρή;

- ✓ Τι μπορείς να προτείνεις εσύ;
- ✓ Περιγράψε κάποιες καθημερινές διαδρομές που κάνεις εσύ ή οι γονείς σου με το αυτοκίνητο.

Θα μπορούσες να τις κάνεις αλλιώς;
Πώς;

Να περπατώ
πιο πολύ

Να χρησιμοποιώ
το ποδήλατο

- ✓ Γράψε στο τετράδιό σου τους ήχους που ακούς καθημερινά.

- ✓ Ποιοι ήχοι σου αρέσουν;
- ✓ Ποιοι ήχοι σε ενοχλούν;

Αξίζει να διαβάσουμε

Εδώ και πολλά χρόνια
εμείς οι άνθρωποι
κατασκευάζουμε χρήσιμα έργα.

Όμως την ίδια στιγμή,
προκαλούμε προβλήματα

- ✓ στο περιβάλλον,
- ✓ στη γειτονιά μας,
- ✓ στην χώρα μας,
- ✓ και σε ολόκληρη τη γη.

Τέτοια προβλήματα είναι

- ✓ η καταστροφή των δασών,
- ✓ η υπερβολική κατανάλωση
καθαρού νερού,
- ✓ η ρύπανση του αέρα
και της θάλασσας,
- ✓ οι δυνατοί θόρυβοι
- ✓ και τα σκουπίδια.

GREENPEACE

Γι' αυτό όλοι μαζί,
ενδιαφερόμαστε, ψάχνουμε,
βρίσκουμε και προτείνουμε τρόπους
για να προστατεύσουμε το περιβάλλον.

Οι κυβερνήσεις ψηφίζουν νόμους
για την προστασία του
και μερικοί άνθρωποι
οργανώνονται σε **συλλόγους**

για το περιβάλλον.

Ας κάνουμε όλοι κάτι

για να προστατεύσουμε το περιβάλλον!!

Αγαπάμε το περιβάλλον

και νοιαζόμαστε γι' αυτό,

γιατί είναι το σπίτι μας!!

Τι σημαίνει η λέξη;

Σύλλογος → ομάδα ανθρώπων που συνεργάζονται.

Μια «ζωγραφιά
από λέξεις»

κυκλοφορούμε ή ταξιδεύουμε
με ασφάλεια

με

τα μέσα συγκοινωνίας
και μεταφοράς

του αέρα

της θάλασσας

της στεριάς

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τρένα, αυτοκίνητα, πλοία, αεροπλάνα άλλοτε και τώρα

- ✓ Πώς ταξιδεύουμε σε πόλεις και χωριά της Ελλάδας;
- ✓ Πώς μεταφέρονται τα προϊόντα από τα χωράφια και τα εργοστάσια στα καταστήματα;

1

Παρατήρησε τις εικόνες:

- ✓ Πώς μετακινούνται οι άνθρωποι παλιά;
- ✓ Πώς μετακινούνται οι άνθρωποι σήμερα σε στεριά, θάλασσα και αέρα;

Τι σημαίνει η λέξη;

άλλοτε → παλιά

- ✓ Πώς μετέφεραν οι άνθρωποι τα προϊόντα τους παλιά;
- ✓ Πώς τα μεταφέρουν σήμερα;

Κεφάλαιο 1

Γράψε τις απόψεις σου

στο παρακάτω κουτί

και συζήτησέ τις στην τάξη:

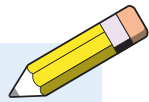
	Πώς μετακινούνταν οι άνθρωποι παλιά;	Πώς μετακινούνται οι άνθρωποι σήμερα;
στεριά
θάλασσα
αέρα

2

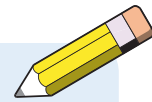
Ονομάστε και καταγράψτε
σε 2 ομάδες τα μέσα συγκοινωνίας
και μεταφοράς άλλοτε και σήμερα.

Άλλοτε

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Σήμερα

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3

α) Ποια μέσα συγκοινωνίας
χρησιμοποιείς εσύ
και ποια οι γονείς σου
για να πάτε σε κοντινές
και μακρινές αποστάσεις;

Συμπλήρωσε τον πίνακα:

	Κοντινές αποστάσεις	Μακρινές αποστάσεις
γονείς
εσύ

β) Ποιο μεταφορικό μέσο

μπορείς να οδηγήσεις εσύ;

Κύκλωσε το σωστό:

1) αυτοκίνητο

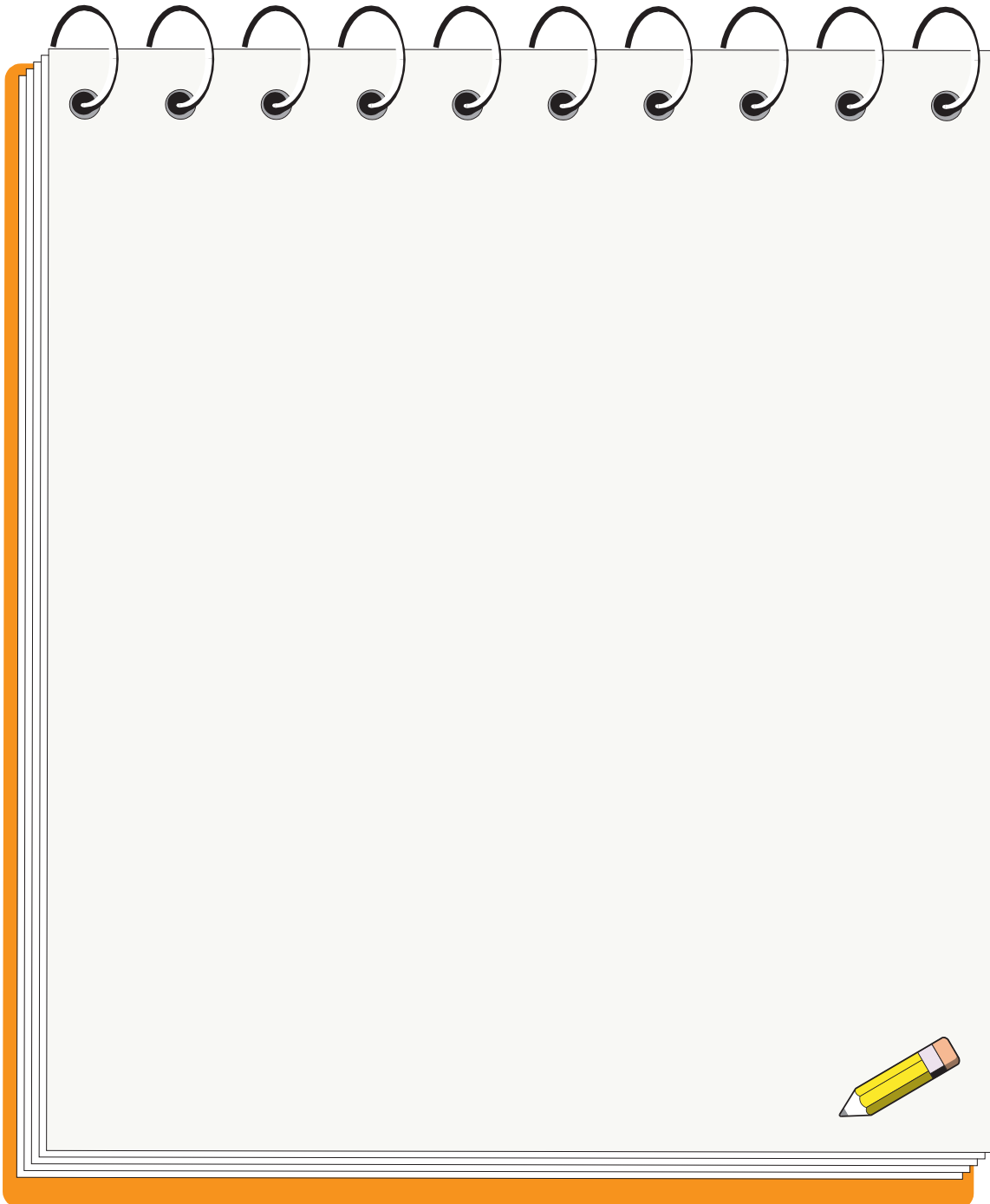
2) αεροπλάνο

3) ποδήλατο

Πού πηγαίνεις με αυτό;

4

Ζωγράφισε 1 μέσο μεταφοράς
που θα χρησιμοποιήσουν
οι άνθρωποι στο μέλλον.

Αξίζει να διαβάσουμε

Οι άνθρωποι μετακινούμαστε
από τον έναν τόπο στον άλλον
με τα μέσα συγκοινωνίας.

Μεταφέρουμε τα προϊόντα μας
με τα μέσα μεταφοράς.

Τα μέσα αυτά κινούνται
στη στεριά, στη θάλασσα
και στον αέρα.

Έχουμε πολλά και
διαφορετικά είδη
τρένων, αυτοκινήτων,
πλοίων και αεροπλάνων.

Οι άνθρωποι προσπαθούν συνεχώς
να βελτιώνουν τα μέσα
συγκοινωνίας και μεταφοράς
και να κατασκευάζουν νέα.

Με αυτόν τον τρόπο
ταξιδεύουν και μεταφέρουν
τα προϊόντα τους πιο γρήγορα,
πιο μακριά και με
μεγαλύτερη ασφάλεια.

- * Ποιες ανάγκες εξυπηρετούν τα μέσα συγκοινωνίας και μεταφοράς;
- * Ποια προβλήματα δημιουργούν;

1

Ζούμε στη Θεσσαλονίκη και θέλουμε να επισκεφτούμε τους συγγενείς μας στην Αθήνα. Πώς είναι προτιμότερο να ταξιδέψουμε;

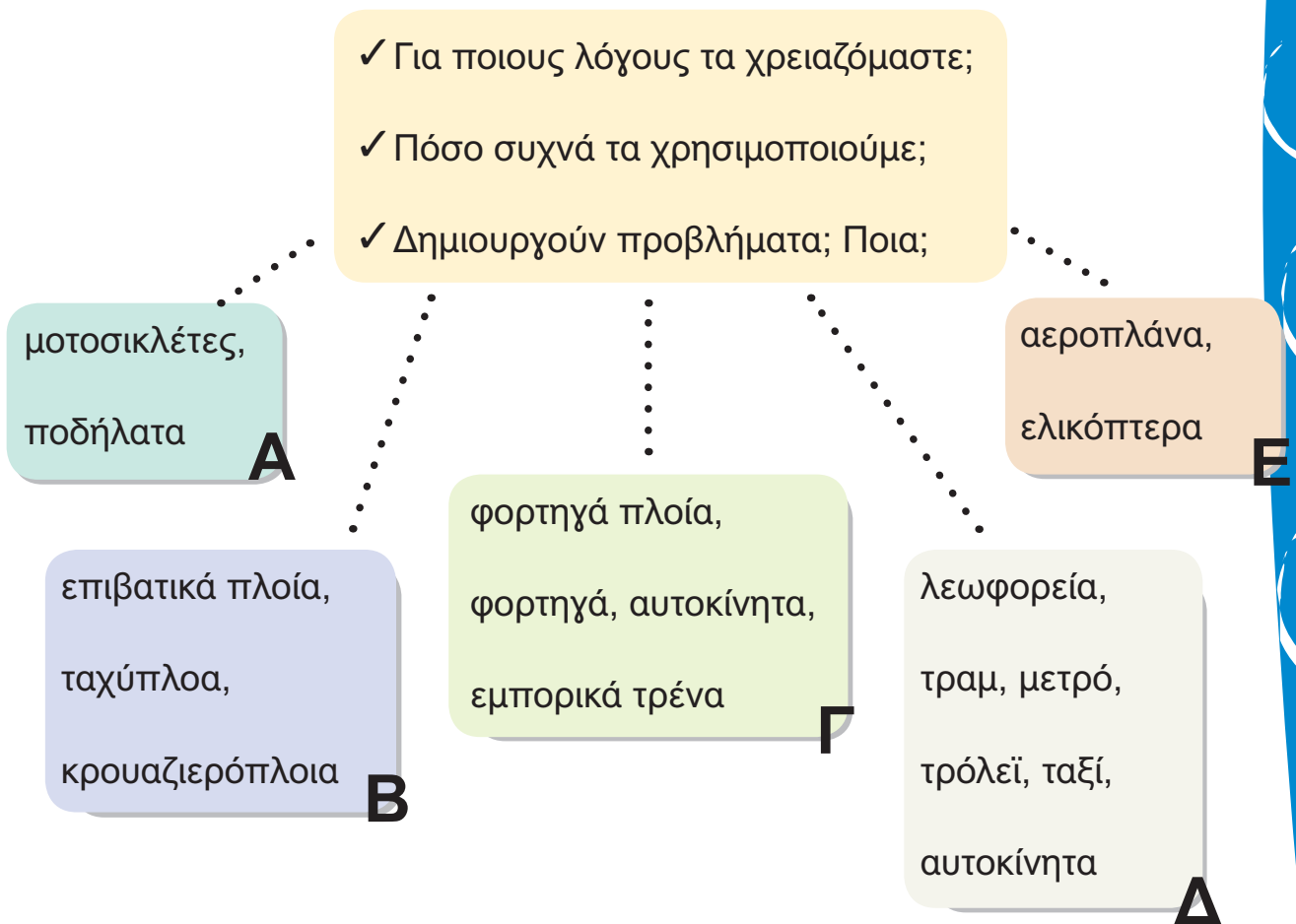

Ποιο μέσο συγκοινωνίας θα πρότεινες στον Ορφέα και για ποιους λόγους;

2

Διάλεξε και μελέτησε μία από τις παρακάτω ομάδες μέσω της συγκοινωνίας και μεταφοράς.

Γράψε τις απόψεις σου στο τετράδιό σου.

Κεφάλαιο 2

3

Διάλεξε έναν κεντρικό δρόμο

στον τόπο που ζεις.

Συζητήστε και γράψτε

ανά ομάδες:

✓ Τι είδους οχήματα
κυκλοφορούν πιο συχνά;

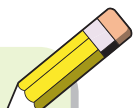

.....

.....

.....

✓ Ποιες ώρες της ημέρας είναι
περισσότερη η κίνηση;

.....

.....

.....

✓ Γιατί είναι περισσότερη
η κίνηση αυτές τις ώρες;

.....
.....
.....

✓ Ποια προβλήματα δημιουργούνται
στο περιβάλλον από την κίνηση;

.....
.....
.....

✓ Ποια προβλήματα δημιουργούνται
στους ανθρώπους από την κίνηση;

.....
.....
.....

✓ Ποιες λύσεις προτείνεις

για να μειωθεί η κίνηση στους δρόμους;

.....

.....

.....

Διάβασε τις απαντήσεις σου στην τάξη.

4

Παίζουμε ένα παιχνίδι.

Οργανώνουμε μια τηλεοπτική

συζήτηση με θέμα:

Ποιο μέσο συγκοινωνίας είναι

καταλληλότερο για τις μετακινήσεις σας

στην πόλη ή στο χωριό;

α) Κάθε ομάδα διαλέγει να ανήκει
σε μία από τις παρακάτω κατηγορίες.

οδηγοί αυτοκινήτων

Οδηγοί αυτοκινήτων

οδηγοί λεωφορείων
ή τρόλεϊ

Οδηγοί λεωφορείων
ή τρόλεϊ

μοτοσικλετιστές

Μοτοσικλετιστές

ποδηλάτες

Ποδηλάτες

οδηγοί
ταξί

Οδηγοί ταξί

β) ✓ Συζητάμε στην ομάδα μας.

✓ Γράφουμε τα επιχειρήματά μας

.....
.....
.....

✓ Στέλνουμε τον **εκπρόσωπό** μας

στη συζήτηση που θα γίνει.

γ) Ένας μαθητής ορίζεται ως δημοσιογράφος.

Θα **συντονίσει** τη συζήτηση.

Τι σημαίνει η λέξη;

εκπρόσωπος → το άτομο που θα μιλήσει

εκ μέρους όλης της ομάδας

συντονίζω → οργανώνω

Αξίζει να διαβάσουμε

Τα μέσα συγκοινωνίας και μεταφοράς είναι απαραίτητα.

Κάνουν τη ζωή μας πιο εύκολη.

Δημιουργούν, ωστόσο, και σοβαρά προβλήματα.

Πολλές φορές γίνονται ατυχήματα επειδή:

- ✓ οι άνθρωποι είναι απρόσεκτοι
- ✓ οι άνθρωποι δεν ακολουθούν τους κανόνες ασφάλειας στις μετακινήσεις τους.

Τα περισσότερα μέσα συγκοινωνίας και μεταφοράς ρυπαίνουν τον αέρα με καυσαέρια.

Επίσης, **ρυπαίνουν** τη θάλασσα με πετρέλαιο ή με λάδια.

Τι σημαίνει η λέξη;

ρυπαίνω → λερώνω, βρωμίζω

Στις μεγάλες πόλεις
υπάρχουν πολλά αυτοκίνητα.
Η κίνηση στους δρόμους
γίνεται με δυσκολία.
Έτσι, δημιουργούνται σοβαρά
κυκλοφοριακά προβλήματα.
Εμείς που ζούμε στις πόλεις
μπορούμε να βοηθήσουμε
να καλύτερέψει η ζωή μας.
Ο καθένας από εμάς
στις καθημερινές του μετακινήσεις
καλό θα είναι να χρησιμοποιεί
λιγότερο το αυτοκίνητό του
και περισσότερο
τα μέσα συγκοινωνίας.

Ο οδηγός του αυτοκινήτου
πέρασε τη διασταύρωση
και παρέσυρε τον ποδηλάτη
που περνούσε από εκεί
με το ποδήλατό του.

Ευτυχώς κανείς δεν
έπαθε τίποτα σοβαρό.

Κάποιοι περαστικοί είπαν
πως έφταιγε ο οδηγός
του αυτοκινήτου.

Τι δεν πρόσεξε ο οδηγός;

1

Σήματα οδικής κυκλοφορίας

1) Απαγορεύεται η αριστερή στροφή.

2) Εδώ επιτρέπεται το παρκάρισμα.

3) Δρόμος που δεν οδηγεί πουθενά.

4) Προσοχή! Περνάνε συχνά παιδιά.

5) Απαγορεύεται το παρκάρισμα.

6) Πρέπει να σταματήσεις.

7) Απαγορεύεται η είσοδος στους πεζούς.

8) Απαγορεύεται η δεξιά στροφή.

9) Εδώ περνούν μόνο ποδήλατα.
(απαγορεύονται άλλα οχήματα)

10) Μέγιστη ταχύτητα.

Τι σημαίνει η λέξη;

Πεζός → αυτός που προχωράει με τα πόδια

Μέγιστη → η μεγαλύτερη ταχύτητα

είναι τα 50 χιλιόμετρα

11) Εδώ περπατούν μόνο πεζοί.

12) Απαγορεύεται η είσοδος στα ποδήλατα.

13) Απαγορεύεται η είσοδος
σε όλα τα οχήματα.

Τι σημαίνει η λέξη;

Όχημα → αυτοκίνητα, λεωφορεία, μηχανάκια.

2

Σήματα οδικής κυκλοφορίας

Βάλε τα σήματα

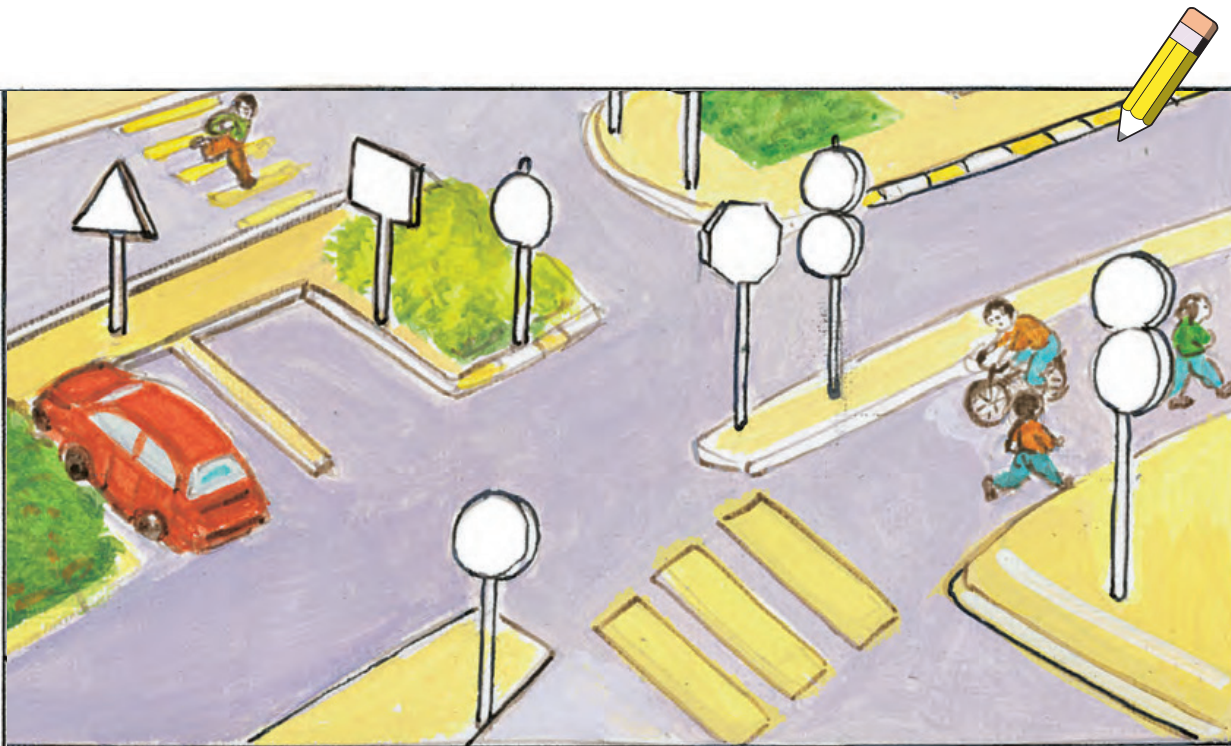
των προηγούμενων σελίδων

στις κενές ταμπέλες

της παρακάτω εικόνας.

Γράψε τους

αντίστοιχους αριθμούς.

3

Σε τι σε βοηθάει
η σχολική τροχονόμος;

4

Παρατήρησε την κίνηση
των **τροχοφόρων** έξω
σ' έναν δρόμο
κοντά στο σχολείο σου.

Θα χρειαστείς:

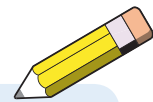
- α) ένα μολύβι
- β) ένα ρολόι
- γ) το βιβλίο σας

Τι σημαίνει η λέξη;

Τροχοφόρα → οχήματα που κινούνται στον δρόμο.

- ✓ Βγες έξω από την τάξη.
- ✓ Διάλεξε και πήγαινε σε έναν δρόμο κοντά στο σχολείο.
- ✓ Γράψτε στον παρακάτω πίνακα την κίνηση των τροχοφόρων.

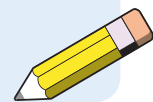
ΠΙΝΑΚΑΣ

Όνομα του δρόμου:.....

Ημερομηνία:.....

Χρόνος παρατήρησης:.....λεπτά

Είδος τροχοφόρου	Αριθμός των τροχοφόρων που πέρασαν
Μοτοσικλέτα	
Αυτοκίνητο	
Ποδήλατο	
Λεωφορείο	
Φορτηγό	
Σύνολο οχημάτων που πέρασαν	

Παρουσίασε την έρευνά σου

στην τάξη:

- ✓ Πόσα οχήματα μέτρησες;
- ✓ Νομίζεις ότι ο δρόμος
είναι μεγάλης κυκλοφορίας;

- ✓ Συζήτησε στην ομάδα σου:

πώς μπορούν να κυκλοφορούν
με ασφάλεια όσοι δυσκολεύονται
στις μετακινήσεις.

Ανακοίνωσε στην τάξη

τις προτάσεις σου.

5

Πολλοί άνθρωποι δυσκολεύονται να μετακινηθούν στους δρόμους.

Για παράδειγμα:

- ✓ ηλικιωμένοι
- ✓ άτομα με κινητικά προβλήματα
- ✓ άνθρωποι με προβλήματα στην όραση

Συζήτησε στην ομάδα σου:

- ✓ Πώς θα μπορούσαν να κυκλοφορούν με περισσότερη ασφάλεια όσοι δυσκολεύονται στις μετακινήσεις;

Ανακοίνωσε στην τάξη τις προτάσεις σου.

Αξίζει να διαβάσουμε

Γύρω μας κυκλοφορούν

οχήματα παντού.

Για να κυκλοφορούμε με ασφάλεια

ακολουθούμε κάποιους κανόνες.

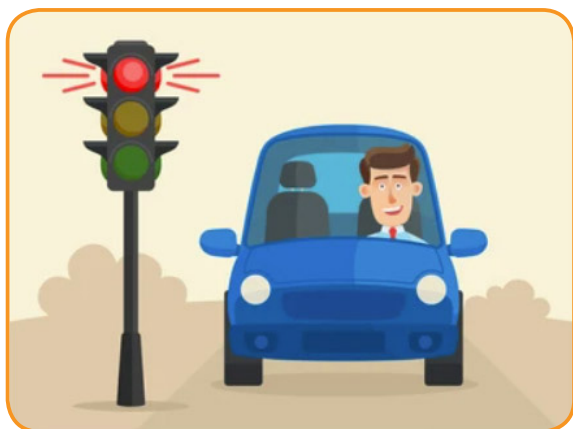
Για παράδειγμα, σταματάμε

όταν το φανάρι δείχνει κόκκινο.

Και οι οδηγοί ακολουθούν κανόνες.

Για παράδειγμα, ακολουθούν

τα σήματα οδικής κυκλοφορίας.

Η ελιά

Πώς είναι το δέντρο της ελιάς;

Πώς παράγεται το λάδι

από τις ελιές;

A) Παρατήρησε τις εικόνες A και B.

Πώς είναι το φυτό της ελιάς;

A

B

✓ Γράψε τις παρατηρήσεις σου

στο τετράδιό σου

και συζήτησέ τις στην τάξη.

Β) Υπάρχουν **ελαιώνες** στον τόπο μας;

Γ) Υπάρχουν κάποιες περιοχές
στην Ελλάδα
που είναι γνωστές
για το λάδι και τις ελιές
που παράγουν.

Ποιες είναι αυτές οι περιοχές;

Με τη βοήθεια του δασκάλου σου
βρες τις περιοχές αυτές στο χάρτη.

Είναι **ορεινές** περιοχές

ή **πεδινές** περιοχές;

Πώς είναι ο καιρός στις περιοχές

που καλλιεργούνται ελιές;

Τι σημαίνει η λέξη;

Ελαιώνας → έκταση γης με ελιές.

Ορεινός → το μέρος που έχει βουνά.

Πεδινός → το μέρος που έχει πεδιάδες.

2

Παρατήρησε καλά τις εικόνες.

Διάλεξε ένα από τα παρακάτω θέματα

και συζήτησε για αυτό.

α) Πώς γίνεται η συγκομιδή,

δηλαδή το μάζεμα, της ελιάς;

β) Από την ελιά παίρνουμε διάφορα προϊόντα.

Ποια προϊόντα είναι αυτά;

γ) Σύμφωνα με το μύθο,
η θεά Αθηνά έδωσε το όνομά της
στην πόλη της Αθήνας,
επειδή αυτή προσέφερε

το καλύτερο δώρο.

Το δώρο της Αθηνάς

στην πόλη της Αθήνας

ήταν μια ελιά.

Η ελιά αυτή

έβγαλε πολλούς καρπούς.

Διάβασε αυτό τον μύθο.

Δ) Τι σχέση έχουν οι παρακάτω λέξεις

με την ελιά;

Καντήλι, βάπτισμα, **ευχέλαιο**.

Βάπτισμα και
καντήλι: Λάδι

Ευχέλαιο:
κλαδί ελιάς

Τι σημαίνει η λέξη;

Ευχέλαιο → ένα μυστήριο της Εκκλησίας.

Ο παπάς αλείφει το πρόσωπο

και τις παλάμες των πιστών με λάδι.

3

Ένα βήμα πιο πέρα

Το λάδι ονομάζεται

και «υγρό χρυσάφι».

Ονομάζεται έτσι

γιατί είναι πολύτιμο για τη διατροφή μας.

Ακριβώς όπως και το χρυσάφι

είναι ένα πολύτιμο μέταλλο.

Το αμπέλι

Πώς είναι το αμπέλι;
Πώς παράγεται το κρασί;

4

A

B

α) Παρατήρησε τις εικόνες A και B.

Πώς είναι το αμπέλι;

β) Υπάρχουν **αμπελώνες**

στον τόπο μας;

γ) Ποιες περιοχές της Ελλάδας

είναι γνωστές για τα σταφύλια

και το κρασί τους;

Με τη βοήθεια του δασκάλου σου

βρες τις περιοχές αυτές στο χάρτη.

Είναι ορεινές περιοχές

ή πεδινές περιοχές ;

Τι καιρό έχει σε αυτές τις περιοχές;

Τι σημαίνει η λέξη;

Αμπελώνας → μέρος με αμπέλια

5

Διάλεξε ένα από τα παρακάτω θέματα
και μελέτησέ το.

Στη συνέχεια,
παρουσίασε στην τάξη
την εργασία σου.

α) Όταν τα σταφύλια είναι ώριμα,
οι καλλιεργητές τα μαζεύουν,
δηλαδή ξεκινά ο **τρύχος**.

Πώς γίνεται ο τρύχος;

Τι σημαίνει η λέξη;

Τρύχος → το μάζεμα των σταφυλιών.

β) Από τα σταφύλια

παίρνουμε διάφορα προϊόντα,
όπως κρασί, μούστος, σταφίδες, ξίδι.

Γράψε στο τετράδιό σου
τα προϊόντα του αμπελιού.

Δ

γ) Φτιάξε μια αφίσα
για να διαφημίσεις
ένα προϊόν του αμπελιού.

Θεία Κοινωνία,
γάμος, γιορτή κρασιού:
πίνουμε κρασί.

Πατητήρι: πατάμε
τα σταφύλια.

δ) **Θεία Κοινωνία, γάμος,**
γιορτή κρασιού, πατητήρι:

Τι σχέση έχουν οι λέξεις αυτές με το αμπέλι;

6

Η δική σου ερώτηση

;

Τι θα ήθελες να ρωτήσεις

έναν ελαιοπαραγωγό

ή έναν αμπελουργό;

Ετοίμασε την ερώτησή σου.

Αξίζει να διαβάσουμε

Η ελιά και το αμπέλι

καλλιεργούνται στη χώρα μας

από τα αρχαία χρόνια.

Ελαιώνες υπάρχουν

κυρίως στα παραθαλάσσια μέρη

και στα νησιά.

Τι σημαίνει η λέξη;

Ελαιώνας → έκταση γης με ελιές.

Κεφάλαιο 1

Η Κρήτη, η Μυτιλήνη,
η Άμφισσα και άλλες περιοχές
είναι γνωστές για τους ελαιώνες τους.

Αμπελώνες θα βρούμε

σε πολλά μέρη της Ελλάδας,
αφού το αμπέλι ζει σε ορεινούς,
πεδινούς και παραθαλάσσιους τόπους.

Ο καρπός της ελιάς
ωριμάζει τον Νοέμβριο
ή τον Δεκέμβριο.
Τότε αρχίζει η **συγκομιδή** του.

Τι σημαίνει η λέξη;

Συγκομιδή → το μάζεμα

Αμπελώνας → κομμάτι γης με πολλά αμπέλια

Οι καλλιεργητές
απλώνουν δίχτυα ή πανιά
κάτω από τα δέντρα
και χτυπούν με ραβδιά τα κλαδιά
για να πέσουν οι καρποί.
Σε κάποιες περιοχές
αφήνουν τους καρπούς στα δέντρα
μέχρι να **ωριμάσουν**
και να πέσουν μόνοι τους.
Οι καρποί μπαίνουν σε τσουβάλια.
Τα τσουβάλια μεταφέρονται
στο ελαιοτριβείο.
Εκεί βγαίνει το ελαιόλαδο,
το πιο υγιεινό λάδι.

Τι σημαίνει η λέξη;

Ο καρπός ωριμάζει → ο καρπός είναι έτοιμος
να φαγωθεί

Κεφάλαιο 1

Τα προϊόντα του αμπελιού,
που είναι τα σταφύλια,
ωριμάζουν τον Σεπτέμβρη.

Τότε αρχίζει ο **τρύγος**.

Τα σταφύλια που θα γίνουν κρασί
μαζεύονται με προσοχή σε καλάθια.

Μετά μεταφέρονται στο **οινοποιείο**.

Εκεί βγαίνει ο μούστος.

Από τον μούστο

βγαίνει το κρασί και το τσίπουρο.

Υπάρχουν διάφορα είδη σταφυλιών:

άλλα γίνονται κρασί,

άλλα τα τρώμε

κι άλλα γίνονται σταφίδες,

όπως η κορινθιακή σταφίδα.

Τι σημαίνει η λέξη;

Τρύγος → το μάζεμα των σταφυλιών.

Οινοποιείο → το μέρος όπου φτιάχνεται το κρασί.

- * Τρως σαλάτες;
 - * Σου αρέσουν οι φακές;
 - * Ποια φρούτα προτιμάς;
- Είναι απαραίτητο να υπάρχουν στη διατροφή μας τα δημητριακά, τα **εσπεριδοειδή**, τα όσπρια και τα λαχανικά.

1

Στη χώρα μας καλλιεργούμε κι άλλα φυτά (φρούτα και λαχανικά)

εκτός από το αμπέλι και την ελιά.

Καλλιεργούμε **δημητριακά**, όπως

- ✓ το σιτάρι
- ✓ το καλαμπόκι.

Επίσης καλλιεργούμε **λαχανικά** όπως

- ✓ τα φασολάκια,
- ✓ τα μανιτάρια,

Τι σημαίνει η λέξη;

Εσπεριδοειδή → ονομασία φρούτων όπως

λεμονιά, πορτοκαλιά, νεραντζιά κ.α.

- ✓ τα χόρτα,
- ✓ τα μαρούλια,
- ✓ οι μελιτζάνες,
- ✓ τα καρότα
- ✓ οι πιπεριές,
- ✓ οι πατάτες,
- ✓ τα αγγούρια
- ✓ τα κρεμμύδια.

Τέλος, καλλιεργούμε **φρούτα** όπως

- ✓ τα κεράσια,
- ✓ οι φράουλες,
- ✓ τα πορτοκάλια
- ✓ τα μανταρίνια.

Γράψε τις λέξεις σωστή στήλη.

(καλαμπόκι, σιτάρι, ρεβίθια, χόρτα,

πορτοκάλια, φασολάκια, αγγούρια,

μαρούλια, αρακάς, πιπεριές,

φακές, σπανάκι, αγκινάρα, λεμόνια,

μανταρίνια, νεράντζια, ρύζι, γίγαντες).

ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	ΛΑΧΑΝΙΚΑ	ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ	ΟΣΠΡΙΑ

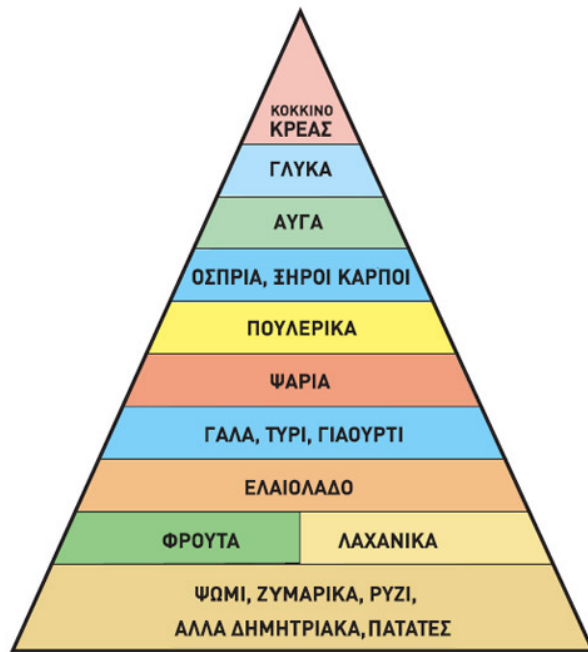

Κεφάλαιο 2

Πυραμίδα Διατροφής:

Δείχνει ποιες τροφές
πρέπει να τρώμε συχνά
και ποιες όχι.

**ΠΙΝΟΥΜΕ ΠΟΛΥ ΝΕΡΟ ΚΑΙ
ΑΠΟΦΕΥΓΟΥΜΕ ΤΟ ΑΛΑΤΙ.**

Είναι απαραίτητο να τρώμε
από όλες τις ομάδες των τροφών.
Τρώμε περισσότερες από τις τροφές
που βρίσκονται στο κάτω μέρος της πυραμίδας
και λιγότερες από τις τροφές που βρίσκονται
στο πάνω μέρος της πυραμίδας.

2

Βάλε τικ (✓) στη στήλη

που γράφει Σωστό,

όταν η πρόταση είναι σωστή

Βάλε τικ (✓) στη στήλη

που γράφει Λάθος,

όταν η πρόταση είναι λάθος.

	ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ
Στην Ελλάδα καλλιεργούνται πορτοκάλια.		
Πρέπει να τρώμε συχνά φρούτα και λαχανικά.		
Δεν καλλιεργούνται δημητριακά στην Ελλάδα.		
Πρέπει να τρώμε συχνά κόκκινο κρέας.		
Πρέπει να πίνουμε πολύ νερό.		
Πρέπει να τρώμε συχνά γλυκά.		

2

Ας ετοιμάσουμε το μεσημεριανό μας τραπέζι

✓ Ετοίμασε έναν κατάλογο με φαγητά

που είναι φτιαγμένα

με προϊόντα από τα φυτά

που γνωρίσαμε

στα δύο τελευταία κεφάλαια.

Το γεύμα σου μπορεί

να έχει φρούτα ή γλυκά.

✓ Παρουσίασε τον κατάλογο στην τάξη.

Κατάλογος

.....

.....

.....

.....

.....

Αξίζει να διαβάσουμε

Τα λαχανικά,
τα φρούτα,
οι φυσικοί χυμοί,
τα όσπρια,
το ελαιόλαδο,
το ψωμί
είναι υγιεινές τροφές
για τον οργανισμό μας.
Όλα αυτά τα προϊόντα
τα παίρνουμε από φυτά
που καλλιεργούμε στη χώρα μας.

- * Πώς στηρίζεται ένα φυτό;
- * Τι χρειάζονται τα φύλλα του;
- * Πώς φτάνει το νερό
από το χώμα σε όλο το φυτό;

1

Στις εικόνες είναι ζωγραφισμένα
τα μέρη δύο φυτών.

Εγώ, σαν καλός κηπουρός,
γνωρίζω πολύ καλά τα φυτά μου!

Εσείς, όμως,

θα τα δείτε ολόκληρα,

αν ενώσετε με γραμμές τα μέρη τους.

Ένωσε τα μέρη των φυτών

A

B

Δ

Γ

Ε

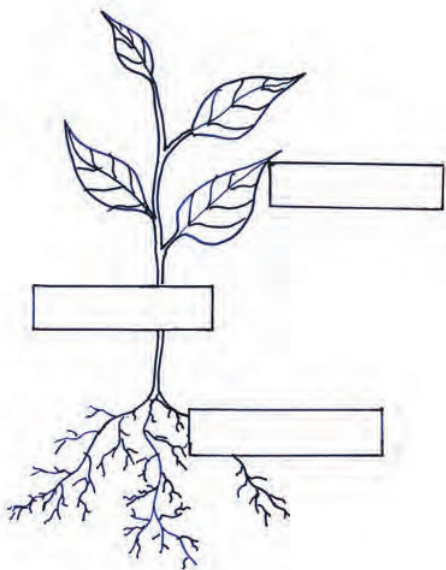

Ζ

2

Με τη βοήθεια της δασκάλας σου
ονόμασε τα μέρη του φυτού
στις ετικέτες
και χρωμάτισέ τα.

3

Αν μιλούσαν τα μέρη των φυτών,
να τι θα μας έλεγαν:

Είμαι η ρίζα του φυτού
Ζω κάτω από το χώμα.
Κρατάω το φυτό
σταθερά στη θέση του.
Του δίνω νερό
και τις χρήσιμες ουσίες
που είναι διαλυμένες σ' αυτό.

Είμαι ο κορμός του φυτού.
Είμαι στενός συνεργάτης της ρίζας.
Στηρίζω το φυτό,
όσο μεγάλο κι αν είναι,
Έτσι ώστε, να στέκεται όρθιο
και τα φύλλα του
να βλέπουν το φως.
Βοηθώ το νερό
και τις χρήσιμες ουσίες που έχει
να ανέβουν προς τα φύλλα.

Είμαι το φύλλο.
Η δική μου δουλειά είναι πιο
δύσκολη.
Εδώ ετοιμάζεται η τροφή
όλου του φυτού
με τη βοήθεια του ήλιου.

Αξίζει να διαβάσουμε

Τα φυτά έχουν ρίζα, φύλλα και βλαστό.
Η ρίζα στηρίζει το φυτό
και απορροφά νερό και χρήσιμες ουσίες

Κεφάλαιο 3

που βρίσκονται μέσα σ' αυτό.

Στη συνέχεια

ο **βλαστός** το ανεβάζει

με μικρούς «σωλήνες»

μέχρι τα φύλλα.

Τα φύλλα το χρησιμοποιούν

για να ετοιμάσουν την τροφή του φυτού,

με τη βοήθεια του ήλιου και του αέρα.

Υπάρχουν πολλά είδη

ριζών και βλαστών.

Τα φυτά που είναι χαμηλά

και μαλακά ονομάζονται πόες

και τα ψηλότερα που είναι σκληρά

ονομάζονται θάμνοι ή δέντρα.

Το σκληρό μέρος του δέντρου

ονομάζεται κορμός.

Τι σημαίνει η λέξη;

Βλαστός → το μέρος του φυτού που στηρίζει

τα φύλλα και τα άνθη.

Άσκηση

Ένωσε με μια γραμμή
κάθε πρόταση της στήλης Α
με την πρόταση που ταιριάζει
στη στήλη Β.

ΣΤΗΛΗ Α

Ο βλαστός

Τα φυτά που έχουν
χαμηλό ύψος

Η ρίζα

Τα φύλλα φτιάχνουν
την τροφή του φυτού

Τα φυτά που είναι ψηλά
κι έχουν σκληρό βλαστό

ΣΤΗΛΗ Β

ονομάζονται πόες.

στηρίζει το φυτό.

ανεβάζει τις χρήσιμες
ουσίες στα φύλλα.

ονομάζονται θάμνοι
ή δέντρα.

με τη βοήθεια του ήλιου
και του αέρα.

Ποια ζώα φροντίζει ο άνθρωπος;

Γιατί άραγε;

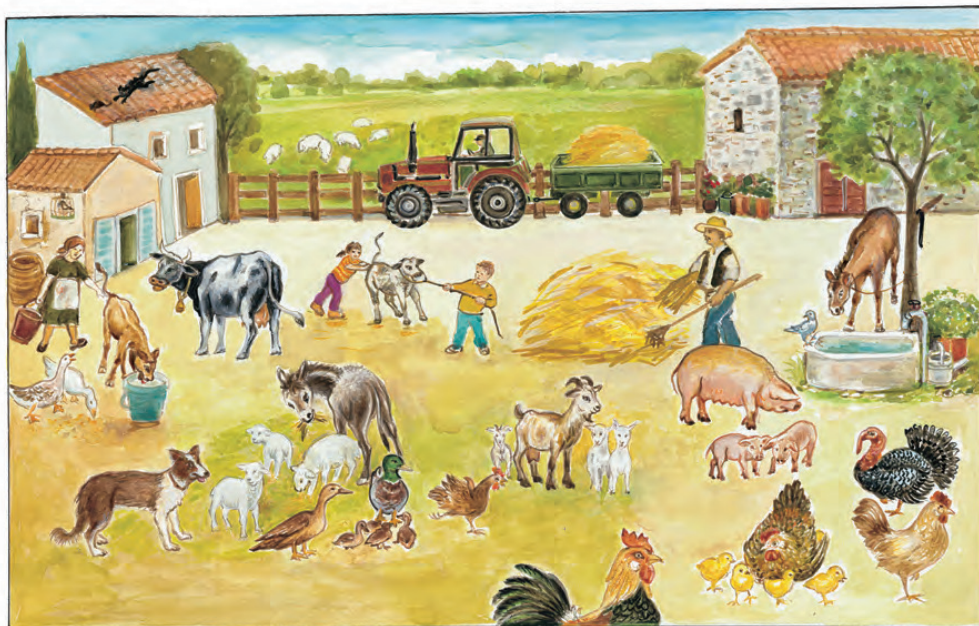
Τι του προσφέρουν;

Παρατήρησε την εικόνα.

Ποια από αυτά τα ζώα

έχεις γνωρίσει από κοντά;

Διάλεξε ένα ζώο από την εικόνα

και περίγραψε το προφορικά.

(όνομα, μέγεθος, χρώμα, κεφάλι, αυτιά,

πόδια, σώμα, ουρά)

3

Τι μας προφέρουν
τα ζώα του αγροκτήματος;

Διάλεξε μια κατηγορία ζώων

από τις παρακάτω:

A) Τα πουλερικά

B) Το πρόβατο, την κασίκα,
την αγελάδα

Γ) Το άλογο, το γαίδαρο

Δ) Το κουνέλι

Ε) το γουρούνι

Ζώο

Τι μας προσφέρει;

.....

.....

.....

4

Συζητάμε τα παρακάτω θέματα:

Υπάρχουν ζώα που ζουν

μαζί μας στο σπίτι.

Αυτά τα ζώα λέγονται κατοικίδια.

- ✓ Ποια ζώα είναι αυτά;
- ✓ Τι μας προσφέρουν;
- ✓ Με ποιους τρόπους τα φροντίζουμε;
- ✓ Τα ζώα αντιμετωπίζουν πολλές
δυσκολίες όταν δεν τα φροντίζουμε
ή όταν κάποιος τα εγκαταλείπουν.

Αγάπη, αφοσίωση,
ασφάλεια, συντροφιά.

Φαγητό, ιατρική φροντίδα,
ζεστασιά, αγάπη.

Ο σκύλος,
η γάτα.

Αξίζει να διαβάσουμε

Οι άνθρωποι **εξημέρωσαν** πολλά ζώα,
επειδή τα χρειάζονταν.

Τα ζώα αυτά λέγονται κατοικίδια.

- ✓ Το άλογο,
- ✓ η αγελάδα,
- ✓ το πρόβατο,
- ✓ η κασίκα,
- ✓ το κουνέλι,
- ✓ το γουρούνι,
- ✓ η κότα

είναι μερικά απ' αυτά.

Τι σημαίνει η λέξη;

Εξημερώνω → κάνω κάποιον από άγριο, ήμερο.

Κεφάλαιο 6

Οι άνθρωποι εκτρέφουν κατοικίδια ζώα

για να παίρνουν τα προϊόντα τους,

✓ το γάλα,

✓ το κρέας,

✓ τα αυγά,

✓ το μαλλί,

✓ το δέρμα.

Ακόμα, τα εκτρέφουν

για να τους βοηθούν

στις αγροτικές δουλειές.

Στην εποχή μας,

χρησιμοποιούμε όλο και λιγότερο

τα ζώα για τις αγροτικές δουλειές.

Χρησιμοποιούμε αγροτικά αυτοκίνητα,

τρακτέρ και άλλα μηχανήματα.

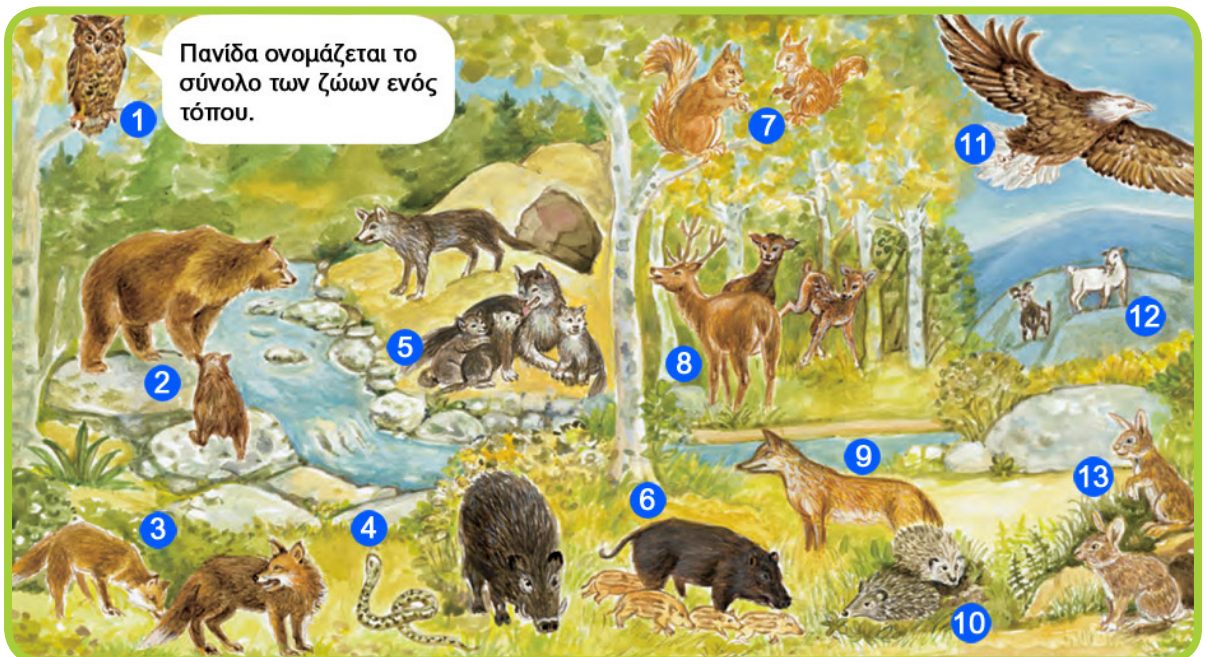
Όμως, υπάρχουν και ζώα,
όπως ο σκύλος και η γάτα,
που ζουν μαζί μας στο σπίτι ,
επειδή μας προσφέρουν
ασφάλεια και συντροφιά.

Η οικογένεια του Ορφέα
πήγε εκδρομή
στο Περιβαλλοντικό Κέντρο Αρκτούρου
στο Νυμφαίο
και είδαν καφέ αρκούδες.
Υπάρχουν όμως κι άλλα ζώα
που ζουν στο δάσος.
Έλα να γνωρίσουμε κάποια από αυτά!

1. κουκουβάγια
2. αρκούδα
3. αλεπού
4. φίδι
5. λύκος
6. αγριογούρουνο
7. σκίουρος
8. ελάφι
9. τσακάλι
10. σκαντζόχοιρος
11. αϊτός
12. αγριοκάτσικο
13. λαγός

2

Διάλεξε ένα ζώο του δάσους
από τις παραπάνω εικόνες
και περίγραψε το.

(όνομα, μέγεθος, χρώμα, κεφάλι, αυτιά, πόδια,
σώμα, ουρά)

3

A) Διάλεξε ένα ζώο.

αϊτός

αρκούδα

σκαντζόχοιρος

λαγός

αγριογούρουνο

σκίουρος

κουνάβι

αγριοκάτσικο

B) Ψάξε πληροφορίες για αυτό το ζώο.

✓ Πως προστατεύεται από τους εχθρούς του;

✓ Τι τρώει;

Για παράδειγμα:

Η αρκούδα είναι

παμφάγο ζώο,

δηλαδή τρώει και φυτά

και κρέας.

Η αρκούδα

δεν είναι επιθετικό ζώο

αλλά αν νιώσει ότι κινδυνεύει,

τότε θα επιτεθεί.

Τι σημαίνει η λέξη;

Παμφάγο → το ζώο που τρώει και κρέας και φυτά.

- ✓ Πώς βρίσκει την τροφή του;
- ✓ Πώς **προσαρμόζεται** στο περιβάλλον;

Για παράδειγμα:

Τον χειμώνα η αρκούδα
πέφτει σε **χειμερία νάρκη**,
γιατί δεν αντέχει το κρύο
και δεν μπορεί να βρει τροφή.

Γ) Περιγράψε μια μέρα από τη ζωή
αυτού του ζώου στο δάσος.

Τι σημαίνει η λέξη;

Προσαρμόζομαι → αλλάζω ώστε να μπορώ

να ζήσω σε ένα διαφορετικό περιβάλλον.

Χειμερία νάρκη → βαθύς ύπνος κατά

τη διάρκεια του χειμώνα.

4

Κάποια άγρια ζώα
κινδυνεύουν να εξαφανιστούν.

Ένα τέτοιο άγριο ζώο
είναι ο λύκος.

Πρέπει να προστατεύουμε
τα ζώα που κινδυνεύουν
από εξαφάνιση.

Τι μπορούμε να κάνουμε
για να προστατεύσουμε το λύκο;

Αξίζει να διαβάσουμε

Στα ελληνικά δάση ζουν πολλά ζώα.

- ✓ Το ελάφι,
- ✓ το ζαρκάδι,
- ✓ η καφέ αρκούδα,

- ✓ η αλεπού,
- ✓ ο αγριόχοιρος,
- ✓ ο λύκος,
- ✓ ο αϊτός,
- ✓ το αγριοκάτσικο

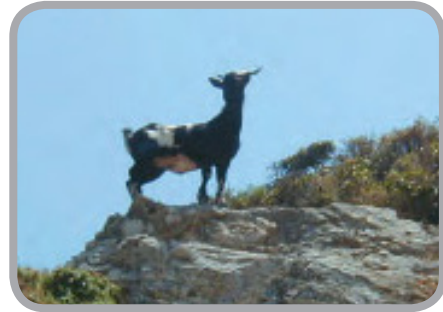
είναι μερικά από αυτά.

Καθένα ζώο προσαρμόζεται στο περιβάλλον,
δηλαδή έχει βρει τη δική του τρόπο
για να ζει σ' αυτό.

Η αρκούδα, ο σκαντζόχοιρος και τα φίδια
πέφτουν σε χειμερία νάρκη,
γιατί δεν αντέχουν το κρύο
και είναι δύσκολο να βρουν τροφή το χειμώνα.

Το αγριοκάτσικο κι ο λαγός
τρέχουν γρήγορα ή κρύβονται,
για να αποφύγουν τους εχθρούς τους.

Ο αϊτός πετά γρήγορα
και με τα δυνατά νύχια του
αρπάζει την τροφή του.

Σου αρέσει το καλοκαίρι
να κάνεις βουτιές
με μάσκα στη θάλασσα;
Τι βλέπεις στο βυθό;
Ποια ζώα ζουν στην θάλασσα;

1

- ✓ Ποια ζώα αναγνωρίζεις;
- ✓ Έχεις δει από κοντά κάποιο από αυτά;
- ✓ Ας περιγράψουμε ένα από αυτά.
(όνομα, μέγεθος, χρώμα)

Το ταξίδι στον ελληνικό βυθό
σίγουρα θα είναι μαγικό!

2

α) Συμπλήρωσε τους κενούς κύκλους
της εικόνας με το σωστό αριθμό:

1. δελφίνι, 2. χταπόδι, 3. καβούρι,
4. χελώνα καρέτα-καρέτα, 5. αχινός

3

Όλα τα ζώα της θάλασσας

έχουν «τρόπους»

για να προσαρμόζονται

στο φυσικό τους περιβάλλον.

Α) Διάλεξε μία από τις καρτέλες

με τα ζώα της θάλασσας.

ψάρια

αχινός

χταπόδι

σουπιά

κάβουρας

Κεφάλαιο 8

Β) Ψάξε πληροφορίες γι' αυτό το ζώο

και απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις.

✓ Πώς προστατεύεται από τους εχθρούς του;

✓ Τι τρώει;

✓ Πώς προσαρμόζεται

στο περιβάλλον που ζει;

Η σουπιιά τρώει
μικρά ψάρια
και γαρίδες.

Η σουπιιά
για να προστατευτεί από τους
εχθρούς της
πετάει μελάνι.

Η σουπιιά αλλάζει
χρώμα ανάλογα με το
περιβάλλον που βρίσκεται.

Αξίζει να διαβάσουμε

Σε μικρό βάθος,

κοντά στις ακτές της Ελλάδας,

συναντούμε

✓ αχινούς,

- ✓ χταπόδια,
- ✓ καβούρια,
- ✓ μικρά ψάρια,
- ✓ φύκια και τόσα άλλα.

Στα πελάγη, που είναι πιο βαθιά,
συναντάμε και μεγαλύτερα ψάρια,

- ✓ τσιπούρες,
- ✓ συναγρίδες,
- ✓ ξιφίες.

Όλα τα ζώα της θάλασσας
έχουν τρόπους για να προσαρμόζονται
στο φυσικό τους περιβάλλον.

Έτσι, μπορούν να βρίσκουν
την τροφή τους και να
προστατεύονται από τους εχθρούς τους.

Για παράδειγμα, τα ψάρια έχουν
μακρόστενο σώμα,
πτερύγια και ουρά,
για να κολυμπούν γρήγορα στο νερό.

- * Τι ήχους από ζώα μπορούμε ν' ακούσουμε σε μια λίμνη ή σ' ένα ποτάμι;
- * Ποια ζώα ζουν σε λίμνες και ποτάμια;

Διάλεξε ένα ζώο της λίμνης ή του ποταμού.

Προσπάθησε να μιμηθείς τη φωνή του.

Παρατήρησε την εικόνα

- ✓ Ποια από τα ζώα αναγνωρίζεις;
- ✓ Έχεις δει από κοντά κάποιο από αυτά;

3

Ο βάτραχος αλλάζει χρώμα ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται.

Γιατί συμβαίνει αυτό;

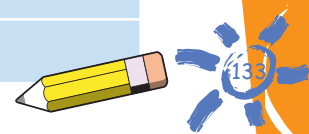
Προσαρμόζεται, κρύβεται από τους εχθρούς του.

4

A) Σκέψου που ζουν τα ζώα της λίμνης και συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα.

(ο κέφαλος, το χέλι, η πέστροφα, η πέρκα, το κουνούπι, ο πελεκάνος, η αγριόπαπια, η λιβελούλα, ο βάτραχος, ο κάστορας, ο ερωδιός, η νερόκοτα, ο κύκνος, η βίδρα)

Μέσα στο νερό της λίμνης	Γύρω από τη λίμνη	Πετούν κοντά στη λίμνη	Μέσα κι έξω από τη λίμνη (αμφίβια ζώα)

Κεφάλαιο 9

Β) Γράψε τι τρώνε τα παραπάνω ζώα.

Ζώο	Τι τρώει;

Γ) Διάλεξε ένα ζώο
της λίμνης ή
του ποταμού
και φτιάξε
την ταυτότητά του.

Ονομασία ζώου

Μέγεθος (μικρό - μεγάλο)

Περιγραφή

.....

Περιβάλλον όπου ζει

Τι τρώει

Αξίζει να διαβάσουμε

Στις λίμνες και στα ποτάμια του τόπου μας

ζουν πολλά και διαφορετικά ζώα.

Είναι ο κόσμος του γλυκού νερού.

Τέτοια ζώα είναι ψάρια όπως

✓ ο κυπρίνος,

✓ ο κέφαλος,

✓ το χέλι,

✓ η πέστροφα,

✓ η πέρκα,

Εκεί ζουν και πουλιά όπως

✓ οι πελεκάνοι,

✓ οι αγριόπαπιες,

✓ οι ερωδιοί,

✓ οι νερόκοτες,

✓ οι κύκνοι

και πολλά ακόμη.

Ο βάτραχος είναι ένα ζώο
που συναντάμε συχνά
στις λίμνες και στα ποτάμια.

Ζει στο νερό αλλά και στη στεριά.

Αυτά τα ζώα λέγονται αμφίβια.

Στις άκρες των λιμνών

φτιάχνουν τις φωλιές τους

ζώα όπως οι βίδρες,

οι κάστορες και άλλα.

Στις λίμνες και στα ποτάμια

ζουν πάρα πολλά έντομα,

όπως τα κουνούπια και οι λιβελούλες.

Τα πουλιά και οι βάτραχοι τα τρώνε.

Τα ζώα του γλυκού νερού

έχουν τα δικά τους χαρακτηριστικά,

που τα βοηθούν

να επιβιώσουν στο περιβάλλον τους.

Για παράδειγμα, ο πελεκάνος έχει μακρύ

ράμφος, για να μπορεί να πιάνει τα ψάρια.

Την άνοιξη ένα ζευγάρι χελιδόνια
ήρθε και έχτισε τη φωλιά του
στο μπαλκόνι του Ορφέα.

Ύστερα από λίγο καιρό
στη φωλιά ακούστηκαν **τιτιβίσματα**
από μικρά χελιδόνια.

* Πώς γεννήθηκαν τα χελιδόνια;

* Πώς πολλαπλασιάζονται τα ζώα;

2

Παρατήρησε τις εικόνες Α, Β, Γ, Δ.

Απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις

με τη βοήθεια του δασκάλου σου.

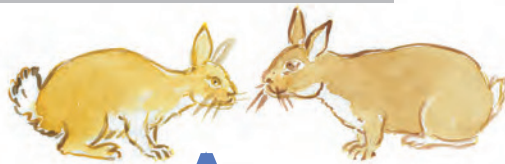
Α) Πώς δημιουργούνται τα κουνελάκια

στην κοιλιά της μαμάς τους;

Β) Πώς τρέφονται μέχρι να γεννηθούν;

Γ) Πώς τρέφονται όταν μεγαλώσουν;

Δ) Σε ποιον μοιάζουν;

A

B

Γ

Δ

Τι σημαίνει η λέξη;

Τιτίβισμα → ο σύντομος ήχος των μικρών πουλιών

2

Ποια ζώα
ονομάζουμε
θηλαστικά;

3

Θηλαστικά είναι τα ζώα

που θηλάζουν τα μωρά που γεννούν.

Για παράδειγμα,

η αγελάδα είναι ένα θηλαστικό ζώο.

Μπορείς να γράψεις κι άλλα θηλαστικά ζώα;

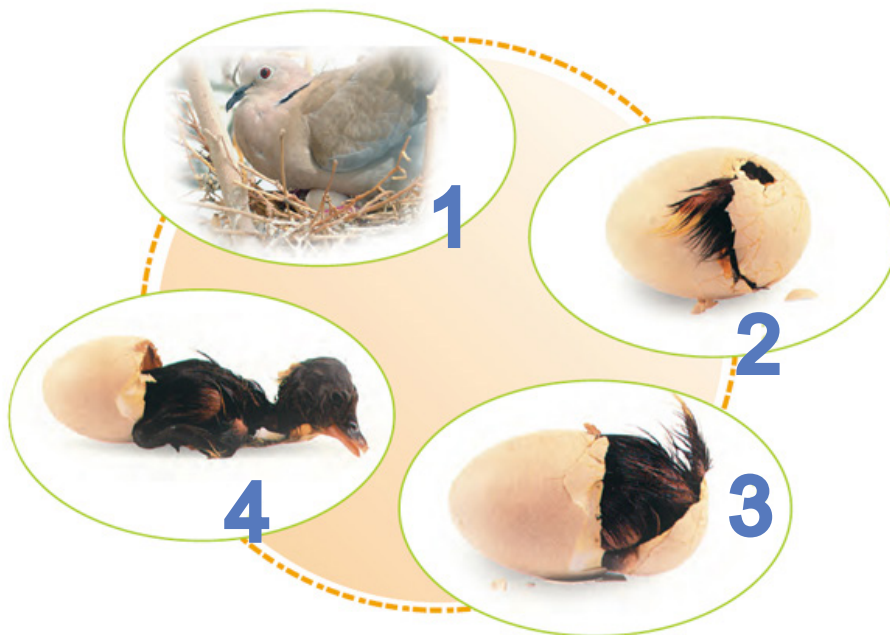
.....

.....

.....

.....

4

Παρατήρησε τις εικόνες 1, 2, 3, 4 .

Με τη βοήθεια του δασκάλου σου

Απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις.

Α) Πώς πολλαπλασιάζονται τα πτηνά;

Β) Πώς τρέφονται τα μικρά τους
μέχρι να σπάσουν το τσόφλι
και να βγουν έξω;

Γ) Ποια άλλα ζώα γεννούν αυγά;

5

Βάλτε τα παρακάτω ζώα
σε δύο κατηγορίες.

Στην πρώτη κατηγορία
μπαίνουν τα ζώα
που γεννούν μικρά
και στη δεύτερη κατηγορία
τα ζώα που γεννούν αυγά.

(Αγελάδα, κότα, λαγός, χελώνα, πελαργός, γάτα,
σκύλος, χελιδόνι)

Ζώα που γεννούν μικρά	Ζώα που γεννούν αυγά

Αξίζει να διαβάσουμε

Ένα αρσενικό και ένα θηλυκό ζώο ζευγαρώνουν.

Από το ζευγάρι αυτό
γεννιέται ένα μικρό ζώακι.

Το ζώο αυτό θα μοιάζει
και στο αρσενικό και στο θηλυκό,
θα μοιάζει δηλαδή στους γονείς του.

Όλα τα θηλαστικά γεννούν ζώακια.

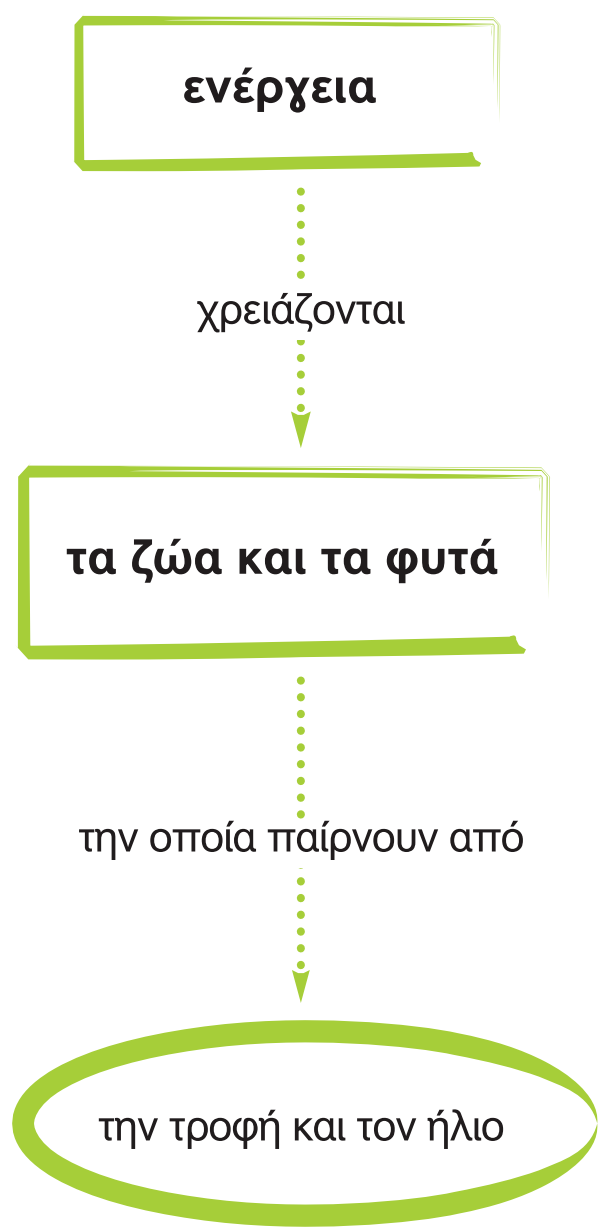
Όταν γεννιούνται,
τρέφονται από το γάλα της
δηλαδή θηλάζουν.

Τα πτηνά, τα ψάρια, τα έντομα,
αρκετά ερπετά και άλλα ζώα
γεννούν αυγά.

Το νέο ζώακι
σχηματίζεται στο εσωτερικό του αυγού
κι όταν μεγαλώσει
σπάει το τσόφλι και βγαίνει.

Μια «ζωγραφιά
από λέξεις»

Γιατί είναι απαραίτητη
η τροφή στη ζωή μας;

1

Τι δίνει η βενζίνη
στο αυτοκίνητο;

Η βενζίνη δίνει την ενέργεια που
χρειάζεται το αυτοκίνητο για να
λειτουργεί και να κινείται.

α) Τι χρειάζονται τα παιδιά

για να μεγαλώσουν;

Δικαιολόγησε την άποψή σου.

Χρησιμοποίησε τη λέξη «ενέργεια».

Τα παιδιά χρειάζονται τροφή

για να μεγαλώσουν, γιατί...

Διάβασε τις παρακάτω φράσεις:

«Τα παιδιά πριν φύγουν
για το σχολείο πρέπει
να φάνε το πρωινό τους».

«Το αυτοκίνητο για να λειτουργήσει
χρειάζεται βενζίνη».

β) Οι παραπάνω φράσεις είναι σωστές;

Πες την άποψή σου

Χρησιμοποιώντας τη λέξη ενέργεια.

Είναι σωστή γιατί....

Δεν είναι σωστή γιατί...

2

Οι άνθρωποι παίρνουν ενέργεια

από τις τροφές.

Πού βρήκαν την ενέργεια

οι τροφές της εικόνας;

3

Το «ταξίδι» της ενέργειας

- α) Κοίτα την εικόνα
και μετά διάλεξε τις λέξεις
που πρέπει να βάλεις στα κενά:
(χορτάρι, φυτρώνει, πίνουν, ενέργεια)

Με την ενέργεια του ήλιου το
χορτάρι.....

Η αγελάδα παίρνει από την τροφή
.....

Τα παιδιά.....το γάλα
και παίρνουν ενέργεια.

- β) Πες με δικά σου λόγια
«Το ταξίδι της ενέργειας».
Από που πήραν ενέργεια
τα παιδιά της εικόνας;
Πού τη χρησιμοποίησαν;

Οι παρακάτω φράσεις θα σε βοηθήσουν:

Η αγελάδα τρώει.....

Από την αγελάδα

οι άνθρωποι φτιάχνουν.....

Τα παιδιά πίνουν.....

και τρώνε.....

Αυτά τους δίνουν.....

4

Κάποια από τα παιχνίδια

που έχουμε στο σπίτι μας

τα μετακινούμε εμείς

και άλλα μετακινούνται από μόνα τους.

Ονόμασε μερικά παιχνίδια

που μετακινούνται μόνα τους.

✓ Από που παίρνουν την ενέργεια

που χρειάζονται;

Αξίζει να διαβάσουμε

Οι άνθρωποι, τα ζώα και τα φυτά
χρειάζονται τροφή
για να παίρνουν ενέργεια.

Τα φυτά για να μεγαλώσουν
παίρνουν ενέργεια από τον ήλιο.

Κάποια ζώα τρώνε τα φυτά
και μεγαλώνουν.

Γεννούν τα μικρά τους
και παράγουν διάφορα προϊόντα
όπως γάλα, αυγά, κρέας.

Όλα αυτά μαζί
είναι η τροφή των ανθρώπων.

Οι άνθρωποι

- ✓ για να κινούνται,
- ✓ για να εργάζονται,
- ✓ για να **αναπτύσσονται**
- ✓ και για να ζουν

χρησιμοποιούν την ενέργεια

που παίρνουν από την τροφή.

Τι σημαίνει η λέξη;

Αναπτύσσομαι → μεγαλώνω

Οι άνθρωποι για να ζουν
χρειάζονται τροφή.

* Τι τρώνε τα **φυτοφάγα** ζώα;

* Τι τρώνε τα **σαρκοφάγα** ζώα;

Ας μελετήσουμε τις
τροφικές αλυσίδες.

Οι τροφικές αλυσίδες δείχνουν
ποιος τρώει ποιόν.

Τι σημαίνει η λέξη;

Φυτοφάγα ζώα → τα ζώα που τρώνε φυτά

Σαρκοφάγα ζώα → τα ζώα που τρώνε άλλα ζώα

1

Ποιος τρώει ποιον;

α) Ένωσε με βέλη τις εικόνες των ζώων

για να δείξεις ποιος τρώει ποιον.

Έτσι θα φτιάξεις τις τροφικές αλυσίδες.

β) Επίσης,

στις εικόνες φαίνεται

πόσα μικρά αποκτά

κάθε ζώο κάθε χρόνο.

Κάποια ζώα κάνουν πολλά μικρά,

γιατί είναι τροφή για άλλα ζώα.

Έτσι, για να μην εξαφανιστούν

κάνουν πολλά μικρά.

2

- α) Στην εικόνα βλέπεις μια τροφική πυραμίδα.
Η τροφική πυραμίδα δείχνει ποιος τρώει ποιον.

Από που παίρνει την ενέργεια που χρειάζεται το κάθε φυτό και ζώο τις τροφικής πυραμίδας;

- β) Φαντάσου τι θα συνέβαινε αν έλειπε μία σειρά από την πυραμίδα.

φυτά: ήλιος, νερό

ζώα: από την τροφή

Αξίζει να διαβάσουμε

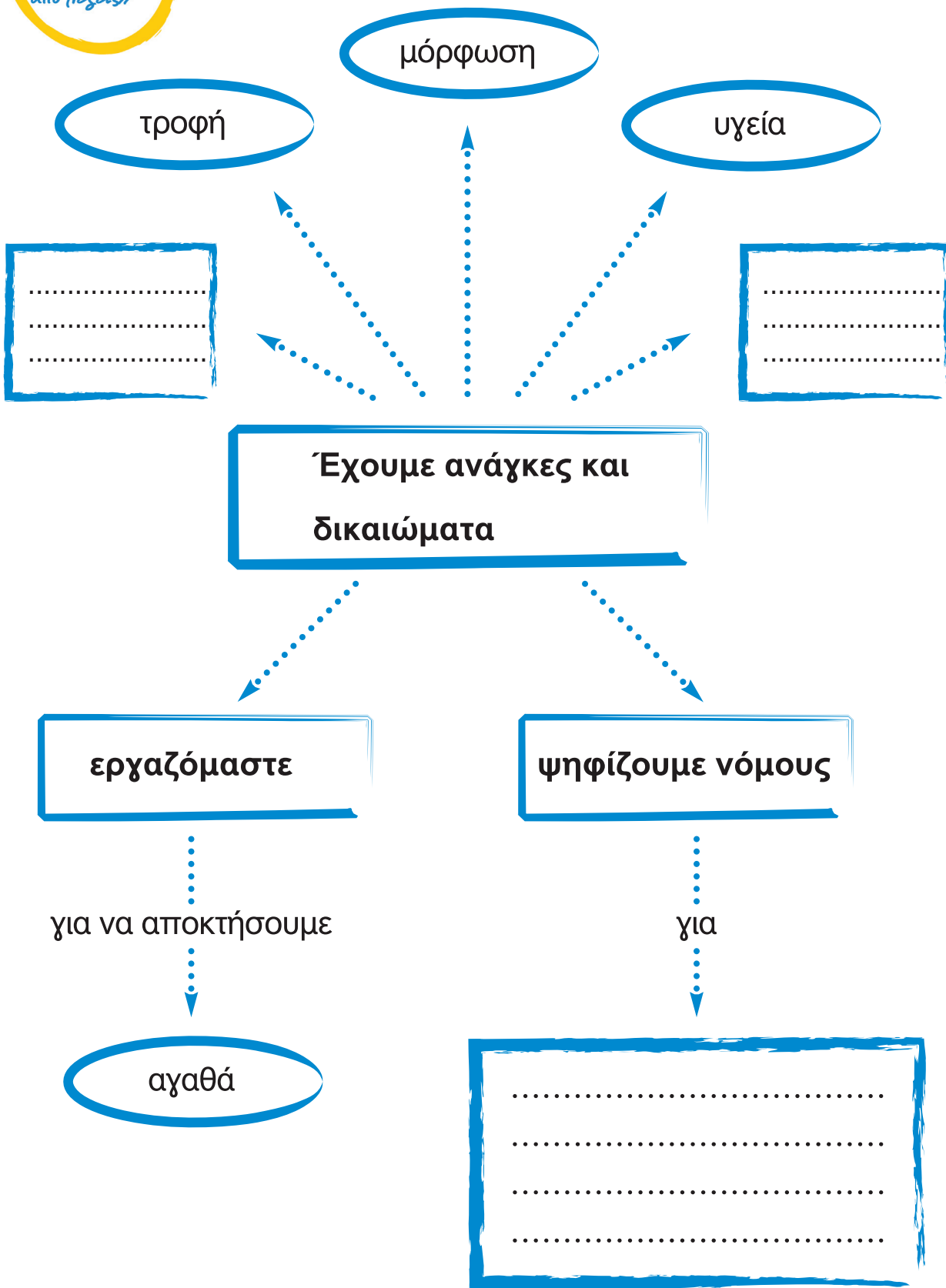
Οι ζωντανοί οργανισμοί
χρειάζονται τροφή
για να πάρουν ενέργεια.
Κάποιοι απ' αυτούς τους οργανισμούς
είναι τροφή για κάποιους άλλους.
Η τροφική πυραμίδα
δείχνει «ποιος τρώει ποιόν».
Αν λείψει κάποιο ζώο
Από την τροφική πυραμίδα,
Τότε χαλάει η ισορροπία στη φύση.
Για παράδειγμα,
τα φίδια τρώνε τα ποντίκια.
Αν λείψουν τα φίδια,
τότε τα ποντίκια
θα γίνουν πάρα πολλά και
θα κάνουν μεγάλες καταστροφές
στις καλλιέργειες.

Μπορεί να φέρουν
πολλές αρρώστιες,
επικίνδυνες για τους ανθρώπους.

Μια «ζωγραφιά
από λέξεις»

Ο Σίμος είναι 10 χρονών
και εργάζεται σ' ένα βενζινάδικο.

Η Ειρήνη, είναι μαθήτρια της Α΄

Δημοτικού και παίζει

σ' ένα έργο στην τηλεόραση.

*** Είναι σωστό να εργάζονται τα παιδιά;**

Όταν ακόμα και ένα μόνο παιδί

δεν έχει δικαιώματα

τότε είναι σαν να μην έχει

κανένας άνθρωπος δικαιώματα..

Τα παιδιά χρειάζονται την αγάπη

και τη φροντίδα μας.

Δεν την χρειάζονται μόνο

την παγκόσμια ημέρα του παιδιού

αλλά όλες τις ημέρες του χρόνου.,

Η παγκόσμια ημέρα του παιδιού

είναι στις 11 Δεκεμβρίου.

Αντώνης Σαμαράκης

ΕΙΜΑΣΤΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΧΟΥΜΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

α) Διάβασε το κείμενο

και συζήτησε για τη λέξη δικαίωμα.

β) Συμπλήρωσε με

άλλα δικαιώματά σου

τις πινακίδες

που κρατούν στα χέρια τους

τα παιδιά της εικόνας.

Ανακοίνωσε στην τάξη όσα συζήτησες

και συμπλήρωσες.

2

α) Αναγνώρισε το πρόβλημα.

✓ Έχεις δει στη γειτονιά σου

ή κάπου αλλού

κάποιο παιδί να εργάζεται;

Τι δουλειά κάνει;

Για ποιο λόγο να δουλεύει;

πουλάει χαρτομάντηλα,
καθαρίζει τζάμια αυτοκινήτων
στα φανάρια

✓ Έχει τα ίδια δικαιώματα

με τα άλλα παιδιά της ηλικίας του;

Ποια δικαιώματα δεν έχει ;

σχολείο,
παιχνίδι,
ξεκούραση

✓ Συμβαίνει αυτό
και αλλού στον κόσμο;

β) Ενημερωνόμαστε

✓ Είναι σωστό
να εργάζονται τα παιδιά;

✓ Υπάρχουν νόμοι
που προστατεύουν τα παιδιά
ώστε να μην εργάζονται;

✓ Γνωρίζεις συλλόγους
που να ασχολούνται
με τα δικαιώματα των παιδιών;

Κάποιες οργανώσεις είναι:

3

Ανέβα στο τρενάκι

και πήγαινε εκεί που

οι **κυβερνήτες**

των κρατών του κόσμου

συγκεντρώθηκαν

να συζητήσουν το θέμα:

«Η παιδική εργασία:

ένα **δυσάρεστο** φαινόμενο

της εποχής μας».

✓ Όταν βρεθείς και εσύ εκεί

τι θα τους ρωτούσες;

Τι θα τους πρότεινες;

✓ Γράψε στα παρακάτω πλαίσια

τις ερωτήσεις και τις προτάσεις σου.

Τι σημαίνει η λέξη;

κυβερνήτης → αρχηγός

δυσάρεστο → άσχημο

4

Ένα βήμα πιο πέρα

Επικοινωνήσε με μία από τις οργανώσεις

Προστασίας των Δικαιωμάτων του παιδιού.

Ζήτησε πληροφορίες για το θέμα:

«Η εργασία των παιδιών

στις γειτονιές του κόσμου».

Ακολούθησε τα παρακάτω βήματα:

Βήμα 1ο:

Βρες στο διαδίκτυο το τηλέφωνο
της οργάνωσης που διάλεξες
να επικοινωνήσεις.

Βήμα 2ο:

Κάνε τις παρακάτω ερωτήσεις
στην οργάνωση:

- ✓ Σε ποια χώρα του κόσμου
υπάρχει η παιδική εργασία
περισσότερο;
- ✓ Τι είδους δουλειές κάνουν τα παιδιά
όταν αναγκάζονται να δουλέψουν;
- ✓ Στην Ελλάδα υπάρχει παιδική εργασία;
- ✓ Το κράτος έχει λάβει μέτρα
για να προστατεύσει τα παιδιά;

Βήμα 3ο :

Γράψε τις πληροφορίες

που συγκέντρωσες

και ανακοίνωσέ τις

στην τάξη.

1) Η παιδική εργασία στις χώρες του κόσμου

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) Εργασίες που κάνουν τα παιδιά

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) Η παιδική εργασία στην Ελλάδα

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4) Μέτρα για την προστασία το παιδιού

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Παιδί που εργάζεται.
Είναι ψαράς στη Σενεγάλη.

Παιδιά ποτίζουν χωράφια
στη Γκάνα.

Αξίζει να διαβάσουμε

Εμείς, τα παιδιά
έχουμε τα δικά μας δικαιώματα,
Για παράδειγμα, έχουμε δικαίωμα:
✓ να παίζουμε
✓ να μορφωνόμαστε
✓ να έχουμε τροφή
✓ να λέμε ελεύθερα τη γνώμη μας.
Υπάρχουν, όμως,
παιδιά της ηλικίας μας
στη γειτονιά μας, στην πόλη μας,
στη χώρα μας ή και σε άλλες χώρες
που **στερούνται** κάποια
από τα δικαιώματά τους.

Τι σημαίνει η λέξη;

στερούμαι → μου λείπει κάτι

Μία αιτία γι' αυτό είναι ότι εργάζονται.

Θα δεις παιδιά

σε φανάρια των δρόμων

να πουλούν κάτι ή να ζητιανεύουν,

παιδιά να δουλεύουν σε χωράφια,

σε βιοτεχνίες και αλλού.

Αυτό δεν επιτρέπεται!

Τα δικαιώματα των παιδιών

προστατεύονται από τη

Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού

που ισχύει σε όλες σχεδόν

τις χώρες του κόσμου.

Τι σημαίνει η λέξη;

Σύμβαση → είναι νομοθεσία που την δέχονται

όλες οι χώρες του κόσμου

- * Τι κάνει συνήθως μια εργαζόμενη μητέρα όταν επιστρέφει στο σπίτι της από την εργασία;
- * Πώς οι γυναίκες και οι άνδρες μπορούν να είναι ίσοι στην καθημερινή τους ζωή;

1

Άρθρο 4 παράγραφος 2 :

«Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.»

Άρθρο 22 παράγραφος 1:

«Όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από φύλο ή άλλη διάκριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας.»

Η ΑΠΟΨΙΣ

Έντεκα γυναίκες
περισσότερες
στη νέα Βουλή.

Σ Η Μ Ε Ρ Ι Ν Η

1952: Οι γυναίκες
ψήφισαν για πρώτη
φορά σε εθνικές
εκλογές.

Δες τις εικόνες

και μελέτησε τα κείμενα

που τις συνοδεύουν.

1) Διάλεξε ένα

από τα παρακάτω θέματα.

2) Γράψε τα σχόλιά σου.

3) Συζήτησέ τα στην τάξη σου.

- ✓ Τι πληροφορίες μπορεί να πάρεις για τα δικαιώματα των ανδρών και των γυναικών στη χώρα μας;
- ✓ Ποια επαγγέλματα είναι περισσότερο συνηθισμένα για τους άντρες και λιγότερο συνηθισμένα για τις γυναίκες;

Συμπλήρωσε τον πίνακα:

Επαγγέλματα που κάνουν οι άντρες

πιο συχνά από τις γυναίκες

π.χ. ταξιτζής

1)

2)

3)

4)

5)

✓ Σε όλα τα μέρη του κόσμου
οι γυναίκες έχουν ίσα δικαιώματα
με τους άντρες;

Ψάξε στο διαδίκτυο
για τα δικαιώματα των γυναικών
και σε άλλα μέρη του κόσμου.

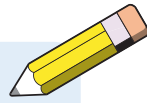
Χώρες που οι γυναίκες δεν έχουν τα ίδια
δικαιώματα με τους άντρες.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

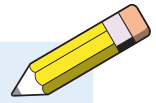
✓ Πώς μοιράζονται οι δουλειές
στο σπίτι σου
ανάμεσα στην μητέρα σου
και τον πατέρα σου;

Δουλειές πατέρα

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Δουλειές μητέρας

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Διαφορετικοί αλλά με ίσα δικαιώματα

Ισότητα σημαίνει
ότι γυναίκες και άντρες
επιλέγουν αν θέλουν
να κάνουν τα ίδια πράγματα
χωρίς να τους εμποδίζει κανείς.
Σήμερα υπάρχουν άντρες
που κάνουν επαγγέλματα ή δουλειές
που παλαιότερα τις έκαναν μόνο γυναίκες.

Επίσης, υπάρχουν και γυναίκες
που κάνουν επαγγέλματα ή δουλειές
που παλαιότερα τις έκαναν μόνο άντρες.
Όλοι αυτοί είναι το ίδιο καλοί
στις δουλειές που κάνουν.

- ✓ Ποιος νομίζεις ότι μπορεί να λέει
τις παρακάτω φράσεις;
Άντρας ή γυναίκα;
Αγόρι ή κορίτσι;
- ✓ Κύκλωσε το σκίτσο
που νομίζεις ότι ταιριάζει
σε κάθε φράση.

«Μπορείτε να με βοηθήσετε
ν' απλώσω τα ρούχα»;

ή

«Το απόγευμα θα πάμε
μαζί στο γήπεδο».

ή

«Αγόρασα το δώρο για τα
γενέθλια του συμμαθητή σου».

ή

«Έφτιαξα τις βαλίτσες
όλων μας για το ταξίδι».

ή

«Έλα να παίξουμε
με τον υπολογιστή».

ή

«Τα κορίτσια δεν είναι τόσο
έξυπνα όσο τα αγόρια».

ή

Αξίζει να διαβάσουμε

Οι άντρες και οι γυναίκες

έχουν ίσα δικαιώματα στη ζωή.

Αυτό σημαίνει ότι:

✓ αντιμετωπίζουν μαζί τις δυσκολίες

στην οικογένειά τους

✓ είναι το ίδιο υπεύθυνοι

για τα παιδιά και για το σπίτι τους

✓ πληρώνονται με τα ίδια χρήματα

όταν κάνουν την ίδια δουλειά

✓ η γνώμη τους έχει την ίδια αξία

Έτσι, όλοι μπορούν να προσφέρουν

στην κοινότητα, στην οικογένεια

ή στη χώρα που ζουν

με τον ίδιο τρόπο.

Στη χώρα μας έχουν γίνει νόμοι

που αναγνωρίζουν

ότι οι άντρες και οι γυναίκες

έχουν τα ίδια δικαιώματα.

Σε κάποιες άλλες χώρες του κόσμου,

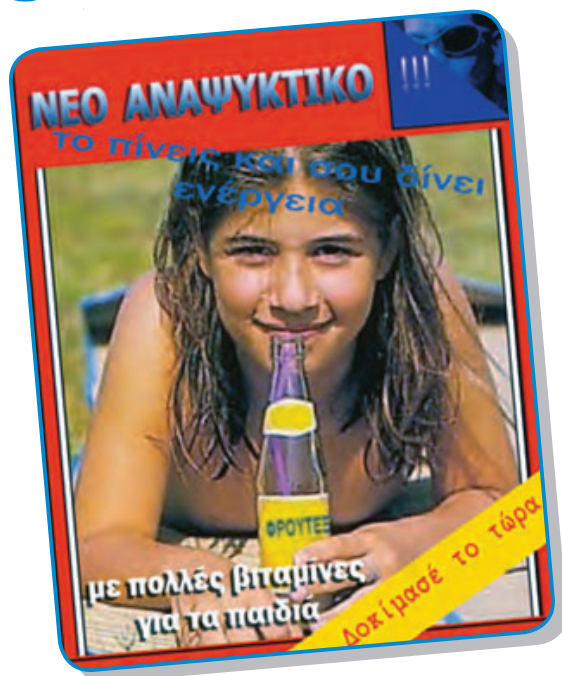
οι γυναίκες δεν έχουν

την ίδια ελευθερία με τους άντρες.

«Δοκιμάστε το νέο μας αναψυκτικό και θα αισθανθείτε αμέσως δυνατοί και χαρούμενοι!!!»

- * Γιατί υπάρχουν διαφημίσεις;
- * Πώς προσπαθούν να μας πείσουν να αγοράσουμε το προϊόν που διαφημίζουν;

Γράψε στο παρακάτω σημειωματάριο

2 διαφημίσεις που σου έρχονται στο νου.

2

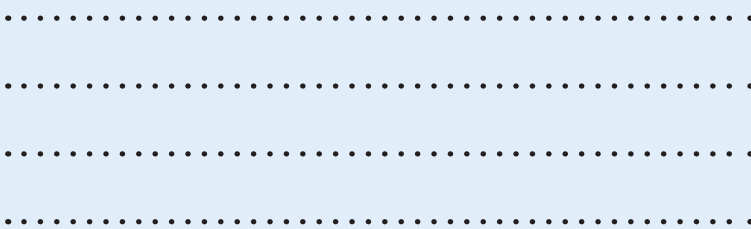
α) Ψάξε στο λεξικό της τάξης σου

τη λέξη διαφήμιση

και γράψε τι σημαίνει:

Διαφήμιση:

β) Πού υπάρχουν διαφημίσεις;

γ) Ποια διαφήμιση

σου αρέσει περισσότερο;

Εξήγησε τους λόγους

που σου αρέσει.

3

Γράψε 3 αγαθά

που θα ήθελες να αγοράσεις

επειδή τα είδες,

τα άκουσες ή τα διάβασες

σε διαφημίσεις.

Ανακοίνωσε στην τάξη

τα αγαθά που έγραψες.

Σου χρειάζονται

αυτά τα αγαθά;

Τι θέλουμε να αγοράσουμε

1)

2)

3)

Για ποιους λόγους

1)

2)

3)

4

Πες στους συμμαθητές σου
αν σου έχει συμβεί
να αγοράσεις κάτι
επειδή σου άρεσε
όπως το παρουσίαζε η διαφήμιση
που θα βαρεθείς
και στο τέλος να απογοητεύτηκες.

...τόσο γερό
που θα βαρεθείς
παίζεις μαζί του!

5

α) Είσαι διαφημιστής.

Υπογράμμισε τη φράση

που θα διάλεγες για να

διαφημίσεις ένα παιχνίδι:

✓ Αυτό το παιχνίδι είναι ωραίο.

✓ Αυτό το παιχνίδι είναι ωραίο,

αλλά κάποιες φορές

ίσως το βαρεθείς.

✓ Αν παίξεις με αυτό,

δε θα θες να το αφήσεις

από τα χέρια σου.

β) Είναι αναγκαία και χρήσιμα

όσα διαφημίζονται;

Αξίζει να διαβάσουμε

Ένας τρόπος για να γίνει γνωστό
ένα προϊόν είναι η διαφήμιση.

Διαφημίσεις υπάρχουν παντού:

- ✓ στην τηλεόραση
- ✓ στο ραδιόφωνο
- ✓ στο διαδίκτυο
- ✓ στα περιοδικά
- ✓ στον δρόμο

Συνήθως διαφημίζονται διάφορα
πολιτιστικά, αθλητικά
ή άλλα επίκαιρα γεγονότα
όπως αθλητικοί αγώνες
και συναυλίες.

Τι σημαίνει η λέξη;

επίκαιρος → αυτός που συμβαίνει στο παρόν

Επίσης, διαφημίζονται καινούρια αγαθά,
όπως τρόφιμα, ρούχα,
παιχνίδια, αυτοκίνητα.

Οι άνθρωποι ενημερωνόμαστε
από τις διαφημίσεις.

Επιλέγουμε αυτά που χρειαζόμαστε
γιατί δεν είναι δυνατό
να αποκτήσουμε όλα.

- * Τι διαβάζουμε στο πάνω μέρος της συσκευασίας του γάλακτος;
- * Τι πληροφορίες μας δίνουν οι ετικέτες και οι συσκευασίες των προϊόντων;

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

Εκτός ψυγείου: Βλέπε αναγραφόμενη ημερομηνία
 Εντός ψυγείου: 10 ημέρες πλέον της αναγραφόμενης ημερομηνίας
 Εντός κατάψυξης: 30 ημέρες πλέον της αναγραφόμενης ημερομηνίας

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

- Στο ψυγείο: 48 ώρες
- Στην κατάψυξη ή στον καταψύκτη ανάλογα με τα παρακάτω:
- * (-6° C) 1 εβδομάδα
- ** (-12° C) 1 μήνα
- ***ή**** (-18o C) Μέχρι την ημερομηνία ανάλωσης

Προϊόν που έχει αποψυχθεί δεν πρέπει να καταψυχθεί πάλι και πρέπει να καταναλωθεί την ίδια μέρα

ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ-ΑΝΑΛΩΣΗ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ

**ΔΙΑΤΗΡΕΙΤΑΙ ΣΤΟ ΨΥΓΕΙΟ
KEEP REFRIGERATED**

Ασκορβικό οξύ
 Ανάλωση κατά προτίμηση πριν το τέλος της ημερομηνίας που αναγράφεται στο πώμα της φιάλης

**ΜΕ ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΗΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ
ΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΝΕΤΑΙ
ΕΝΤΟΣ 3 ΗΜΕΡΩΝ
CONSUME WITHIN 3 DAYS OF OPENING**

Α

ΕΚΤΟΣ ΨΥΓΕΙΟΥ: 10 ΗΜΕΡΕΣ ΠΛΕΟΝ ΤΗΣ ΑΝΑΓΡΑΦΟΜΕΝΗΣ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑΣ
ΕΝΤΟΣ ΨΥΓΕΙΟΥ: 48 ΩΡΕΣ
ΕΝΤΟΣ ΚΑΤΑΨΥΞΗΣ: 30 ΗΜΕΡΕΣ ΠΛΕΟΝ ΤΗΣ ΑΝΑΓΡΑΦΟΜΕΝΗΣ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑΣ

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ	
• Στο ψυγείο:	48 ώρες
• Στην κατάψυξη ή στον καταψύκτη ανάλογα με τα παρακάτω:	
* (-6° C)	1 εβδομάδα
** (-12° C)	1 μήνα
ή* (-18° C)	Μέχρι την ημερομηνία ανάλωσης

Προϊόν που έχει αποψυχθεί δεν πρέπει να καταψυχθεί πάλι και πρέπει να καταναλωθεί την ίδια μέρα.

ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ - ΑΝΑΛΩΣΗ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ

**ΔΙΑΤΗΡΕΙΤΑΙ ΣΤΟ ΨΥΓΕΙΟ
KEEP REFRIGERATED**

**ΜΕΤΑ ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΗΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ
ΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΝΕΤΑΙ ΕΝΤΟΣ 3 ΗΜΕΡΩΝ
CONSUME WITHIN 3 DAYS OF OPENING**

Ασκορβικό οξύ. Ανάλωση κατά προτίμηση πριν το τέλος της ημερομηνίας που αναγράφεται στο πώμα της φιάλης.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗΣ

Φυλάξτε το προϊόν μακριά από παιδιά.

Ακολουθείτε πάντα τις συμβουλές που αναφέρονται στις ετικέτες των ρούχων.

Σε περίπτωση επαφής με τα μάτια, πλύνετε τα αμέσως με άφθονο νερό και ζητήστε ιατρική συμβουλή.

Για πλυντήρια – στεγνωτήρια αφαιρέστε το δοσομετρικό μπαλάκι πριν το στέγνωμα.

Πρέπει να φυλάγεται μακριά από τα παιδιά.

Φυλάγεται σε θερμοκρασία μικρότερη ή ίση των 25οC.

Χορηγείται με ιατρική συνταγή

Τηλ. Κέντρου Δηλητηριάσεων 210-77.93.777

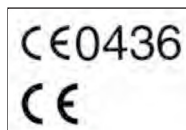
Μην το τοποθετείτε στον κάδο στεγνωτηρίου.

γραμμωτός κώδικας:
εξυπηρετεί στην ηλεκτρονική αναγνώριση των προϊόντων στο ταμείο

σήμα της ανακύκλωσης

το προϊόν είναι κατασκευασμένο σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ποσότητες ανά

100 ml χυμού:

✓ ΕΝΕΡΓΕΙΑ	47 Kcal-201 Kj
✓ ΠΡΩΤΕΪΝΕΣ	0.30 g
✓ ΥΔΑΤΑΝΘΡΑΚΕΣ	11.5 g
✓ ΛΙΠΑΡΑ	0 g
✓ ΦΥΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ	0.4 g
✓ ΒΙΤΑΜΙΝΗ C	40 mg
✓ ΦΥΛΛΙΚΟ ΟΞΥ	12.5 mg
✓ ΒΙΤΑΜΙΝΗ Β1	75 mg

Ένα ποτήρι (300 ml) περιέχει από τη Συνιστώμενη Ημερήσια

Ποσότητα το: 200% σε ΒΙΤΑΜΙΝΗ C,

19% σε ΦΥΛΛΙΚΟ ΟΞΥ, 16% σε ΒΙΤΑΜΙΝΗ Β1

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ

	Ποσότητα ανά 100 ml χυμού	Ένα ποτήρι (300 ml) περιέχει από τη Συνιστώμενη Ημερήσια Ποσότητα το:
• ΕΝΕΡΓΕΙΑ	47 Kcal-201 Kj	
• ΠΡΩΤΕΪΝΕΣ	0.30 g	
• ΥΔΑΤΑΝΘΡΑΚΕΣ	11.5 g	
• ΛΙΠΑΡΑ	0 g	
• ΦΥΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ	0.4 g	200 %
• ΒΙΤΑΜΙΝΗ C	40 mg	19 %
• ΦΥΛΛΙΚΟ ΟΞΥ	12.5 μg	16 %
• ΒΙΤΑΜΙΝΗ Β1	75 μg	

ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ: ΔΕΥΤΕΡΙΑΡΧΙΟ ΤΥΠΟΥ ΓΡ. ΝΕΡΟ, ΔΕΥΤ. ΚΑΛΑΜΠΟΚΟΥ, ΔΕΥΤ. ΚΑΛΑΜΠΟΚΟΥ, ΜΑΓΙΟ, ΑΝΑΤΙ, ΨΙΤΤΑ, ΛΙΠΑΡΑ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΚΟ: Ε 200 1ml 0.2%.

ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΚΟ: Ε 200, ΑΝΤΙΟΞΕΙΔΩΤΙΚΟ: Ε 307

από 100% Ελληνικό Βιολογικό γάλα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΘΡΕΠΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΑΤΙΚΩΝ

100 ml περιέχουν

Ενέργεια	46,7 Kcal
Πρωτεΐνες	3,3 gr
Υδατάνθρακες	4,7 gr
Λιπαρά	1,5 gr
Ασβέστιο	122 mg
Φώσφορος	97 mg
Βιταμίνες A, C, B1, B2, B12	

ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ

- ✓ Πριν το ανοίξετε, ανακινήστε καλά.
 - ✓ Αραιώστε 1 μέρος γάλακτος με 1 μέρος νερού, ζεστό ή κρύο. Έτσι θα έχετε 1 ποτήρι γάλα με 2,8% λιπαρά.
 - ✓ Διατηρήστε το σε μέρος δροσερό και ξηρό.
- Μετά το άνοιγμα τοποθετήστε το στο ψυγείο.

ΚΑΘ. ΒΑΡΟΣ: 300 γρ. e

ΚΑΘ. ΒΑΡΟΣ: 70g (γραμμάρια)

ΗΛΙΚΙΑ	
ΠΑΙΔΙΑ 1-6 ΧΡΟΝΩΝ	1 κουταλάκι του γλυκού, 3-4 φορές την ημέρα
ΒΡΕΦΗ 3-12 ΜΗΝΩΝ	Μισό κουταλάκι του γλυκού, 3-4 φορές την ημέρα

Τι σημαίνει η λέξη;

Ανακινώ → κουνώ

Λεξιλόγιο

Για να μπορείς να καταλάβεις τις πληροφορίες μιας ετικέτας πρέπει να ξέρεις τι σημαίνουν οι παρακάτω εκφράσεις:

- ✓ εκτός ψυγείου: έξω από το ψυγείο
- ✓ εντός ψυγείου: μέσα στο ψυγείο
- ✓ αναγραφόμενη ημερομηνία:
η ημερομηνία που είναι γραμμένη πάνω στη συσκευασία
- ✓ έχει αποψυχθεί: έχει ξεπαγώσει
- ✓ καταψυχθεί: παγώσει
- ✓ καταναλώνω = τρώω
- ✓ ανάλωση μέχρι και: πρέπει να καταναλωθεί
μέχρι και

✓ Διάλεξε μία

από τις παραπάνω καρτέλες.

✓ Παρατήρησε, μελέτησε

και ανακοίνωσε στην τάξη

ποιες πληροφορίες μας δίνουν

οι συσκευασίες των προϊόντων.

3

Οι αποδείξεις

από την αγορά προϊόντων

μας δίνουν χρήσιμες πληροφορίες.

Η εικόνα δείχνει μια απόδειξη.

Τι πληροφορίες μας δίνει;

Συζητήσέ τις στην τάξη.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ	

Ημερομηνία	01-02-2020 18:30

1 x Μπλούζα	11.00 €
1 x Παντελόνι	20.00 €
1 x Κάλτσες	4.00 €

ΣΥΝΟΛΟ	35.00 €

Κάρτα	**** * 1254
Εγκριση#	255847

***** ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ *****	

Αξίζει να διαβάσουμε

Από τις συσκευασίες των προϊόντων

μπορούμε να πάρουμε

χρήσιμες πληροφορίες.

Για παράδειγμα:

Οι ετικέτες των τροφίμων

και άλλων προϊόντων

μας δείχνουν

την ημερομηνία παραγωγής

και την ημερομηνία λήξης.

Επίσης, μας δείχνουν

πώς γίνεται η συντήρησή τους

και ποιο είναι το βάρος τους.

Ακόμα, μπορούμε να μάθουμε:

- ✓ αν έχουν ελεγχθεί
- ✓ ποια είναι η χώρα προέλευσης
- ✓ τις οδηγίες χρήσης
- ✓ πόσο κοστίζουν

ΕΝΕΡΓΕΙΑ	275kJ 65kcal		
ΛΙΠΗ	2,6g		
εκ των οποίων			
-κορεσμένα	0,4g		
-λινοελαϊκό οξύ			
ω-6 (LA)	558mg		
-α-λινοελαϊκό οξύ			
ω-3 (ALA)	112mg		
ΥΔΑΤΑΝΘΡΑΚΕΣ	8,6g		
εκ των οποίων			
-σάκχαρα	8,4g		
ΠΡΩΤΕΪΝΕΣ	1,5g		
ΑΛΑΤΙ	0,06g		
ΒΙΤΑΜΙΝΕΣ		% ΣΗΠ*	% ΣΗΠ*
Βιταμίνη Α	68μg	17,0%	
Βιταμίνη D	3,1μg	44,3%	
Βιταμίνη Ε	1,6mg	32,0%	
Βιταμίνη Κ	5,1μg	42,5%	
Βιταμίνη C	15mg	33,3%	
Θειαμίνη (B1)	0,04mg	8,0%	
Ριβοφλαβίνη (B2)	0,23mg	32,9%	
Νιασίνη (B3)	0,20mg	2,9%	
Βιταμίνη Β6	0,06mg	8,6%	
Φολικό οξύ	12μg	9,6%	
Βιταμίνη Β12	0,4μg	50,0%	
Βιοτίνη	1,3μg	13,0%	
Παντοθενικό οξύ (B5)	0,58mg	19,3%	
ΜΕΤΑΛΛΑ & ΙΧΝΟΣΤΟΙΧΕΙΑ		% ΣΗΠ*	
Νάτριο	26mg	6,5%	
Κάλιο	75mg	7,5%	
Χλώριο	44mg	8,8%	
Ασβέστιο	91mg	16,5%	
Φώσφορος	50mg	9,1%	
Μαγνήσιο	5,6mg	7,0%	
Σίδηρος	1,2mg	11,3%	
Ψευδάργυρος	0,9mg	18,0%	
Ιώδιο	20μg	25,0%	
Πρεβιοτικές ίνες			1,2g

*Ποσοστό κάλυψης Συνατώμενης Ημερήσιας Πρόσληψης ανά 100ml έτοιμου γάλακτος.

Συστατικά: Νερό, αποουτυρωμένο γάλα, λακτόζη γάλακτος, πρεβιοτικές ίνες (γαλακτο-ολιγοσακχαρίτες 2,3%, φρουκτο-ολιγοσακχαρίτες 0,1%), φυτικά έλαια (κραμβέλαιο, ηλιέλαιο), μόνο και δι-γλυκερίδια λιπαρών οξέων, τρι-κιτρικό ασβέστιο, ρυθμιστής οξύτητας (κιτρικό οξύ), L-ασκορβικό νάτριο, πυριδοξίνη, νιτρική θειαμίνη, πτεροϋλομονογλουταμινικό οξύ.

ΚΑΘΑΡΟ ΒΑΡΟΣ 1L e

Ημερομηνία λήξης:
δείτε στο πάνω μέρος του κουτιού

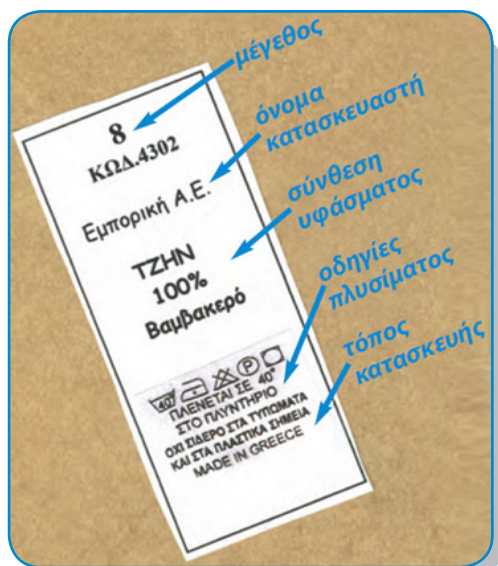

Κεφάλαιο 6

Στην ετικέτα ενός ρούχου

υπάρχουν πληροφορίες:

- ✓ για το όνομα του κατασκευαστή
- ✓ για το μέγεθος
- ✓ για το υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένο
- ✓ για τη χώρα κατασκευής.

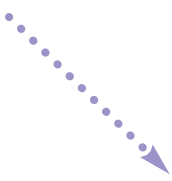

Μια «ζωγραφιά από λέξεις»

Πολιτισμός

είναι

η μόρφωση,
 η δημοκρατία,
 το θέατρο,

 τα σπουδαία έργα
 που φτιάχνουμε,
 όπως:

 ο αθλητισμός,

η παράδοση,
 τα έθιμα, όπως:

✓ το πώς σκεφτόμαστε
 ✓ το πώς ζούμε
 ✓ το πώς συμπεριφερόμαστε, όπως:

Ο Ίων είναι 9 χρονών,

όπως κι ο Ορφέας.

Ζει στην αρχαία Αθήνα.

Εκτός από το σχολείο

και το γυμναστήριο,

του αρέσει πολύ το παιχνίδι.

Ποιες συνήθειες έχει ο Ίων,

η αδερφή του και οι γονείς τους;

Διάβασε για

τον πολιτισμό των αρχαίων Ελλήνων

και, κυρίως, των αρχαίων Αθηναίων.

Α. Ενδυμασία - Παιχνίδι

Έτσι φορούσαν το χιτώνα

τα παιδιά στην αρχαία Ελλάδα.

Υπάρχουν σήμερα ρούχα
που μοιάζουν με αυτά;

Τα παιδιά στην αρχαία Ελλάδα
έπαιζαν:

- ✓ με μπάλες
- ✓ σβούρες
- ✓ κότσια
- ✓ βόλους
- ✓ κουδουνίστρες
- ✓ κούκλες,
- ✓ γιογιό

Οι γονείς συχνά
τους έκαναν δώρα.

Πόσο μοιάζουν
και πόσο διαφέρουν
τα παιχνίδια των παιδιών
της αρχαίας εποχής
από τα σημερινά παιχνίδια;
Συμπλήρωσε
τον παρακάτω πίνακα.

Μοιάζουν	Διαφέρουν
✓.....	✓.....
✓.....	✓.....
✓.....	✓.....
✓.....	✓.....

Β. Μόρφωση - Σχολείο

3

Στην αρχαία Αθήνα
μόνο τα αγόρια
πήγαιναν στο σχολείο.
Στο πρόγραμμα τους είχαν:
✓ γυμναστική

- ✓ μουσική
- ✓ ανάγνωση
- ✓ γραφή
- ✓ μαθηματικά
- ✓ φιλοσοφία.

«Μόλις τα παιδιά μάθουν να διαβάζουν,
ο δάσκαλος τα βάζει
να διαβάσουν δυνατά στην τάξη.
Κάθονται πάνω σε скаμνάκια.
Διαβάζουν ποιήματα
μεγάλων ποιητών.
Ο δάσκαλος τους ζητά
να μαθαίνουν τα ποιήματα απ' έξω.
Οι κιθαριστές βάζουν τον μαθητή
να μάθει και άλλα ποιήματα
όταν έχει μάθει να παίζει
ένα μουσικό όργανο.
Αργότερα, στέλνουν το παιδί
στον **παιδοτριβη** για τα αθλήματα»

Τι σημαίνει η λέξη;

παιδοτρίβης → γυμναστής

Αντιστοίχισε τις λέξεις
των 2 κύκλων.

δάσκαλος ●

κιθαριστής ●

παιδοτρίβης ●

● δάσκαλος

● γυμναστής

● δάσκαλος μουσικής

4

Πόσο μοιάζει το σημερινό σχολείο
με το σχολείο των αρχαίων χρόνων.

Συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα:

Σημερινό - αρχαίο σχολείο

Μοιάζουν

Διαφέρουν

✓

✓

✓

✓

✓

✓

✓

✓

Γ. Κοινές αποφάσεις - Δημοκρατία

5

Οι άντρες Αθηναίοι συζητούσαν
κι αποφάσιζαν όλοι μαζί
για τα ζητήματα της πόλης τους.
Για να συζητήσουν,
μαζεύονταν στο λόφο της Πνύκας,
δίπλα στην Ακρόπολη.
Στο τέλος αποφάσιζαν
αυτό που ήθελαν οι περισσότεροι.
Αυτή είναι η δημοκρατία.

Ο Λόφος της Πνύκας

- ✓ Διάλεξε ένα θέμα
που απασχολεί όλη την τάξη.
Συζήτησέ το
με τους συμμαθητές σου
για να πάρετε όλοι μαζί
μια απόφαση.

✓ Θυμήσου

σε ποιο μέρος του βιβλίου

συζήτησες

για τις αποφάσεις της **πλειοψηφίας**.

Θυμάσαι τις λέξεις

Δημοτικό Συμβούλιο και Δήμαρχος;

Τι σημαίνει η λέξη;

πλειοψηφία → η γνώμη των πολλών

Δ. Διασκέδαση - Συμπόσια

6

Στην αρχαία Αθήνα

οι άντρες συναντούσαν

συχνά φίλους και γνωστούς.

Συζητούσαν, έτρωγαν κι έπιναν μαζί.

Δηλαδή οργάνωναν συμπόσια.

Συμπόσια έκαναν:

- ✓ σε οικογενειακές γιορτές,
- ✓ σε γιορτές της πόλης
- ✓ ή όταν συνέβαινε κάτι
- ✓ που άξιζε να το γιορτάσουν:
- ✓ διάφορες επιτυχίες,
- ✓ τον ερχομό ή την αναχώρηση φίλων κ.ά.

- ✓ Σήμερα στους Έλληνες
αρέσει, να συναντιούνται,
να συζητούν και να διασκεδάζουν.
Πότε;

γιορτές, γενέθλια,
Χριστούγεννα, Πάσχα

- ✓ Βγάλε φωτογραφίες
από τέτοιες γιορτές
και κόλλα τις
σ' ένα χαρτόνι
που θα τοποθετήσεις
στην τάξη σου.

7

Η αγορά ήταν το μέρος
που συναντιόνταν μόνο οι άντρες,
για να συζητήσουν
όσα συνέβαιναν στην πόλη τους.
Φαντάσου και ζωγράφισε
μία σκηνή στην αρχαία αγορά.

Κεφάλαιο 1

8

✓ Τι έχει αλλάξει
από τότε μέχρι σήμερα;

Ποιες συνήθειες
είναι ίδιες;

✓ Πού συναντιούνται
και συζητούν
γυναίκες και άντρες
στο δικό μας τόπο;

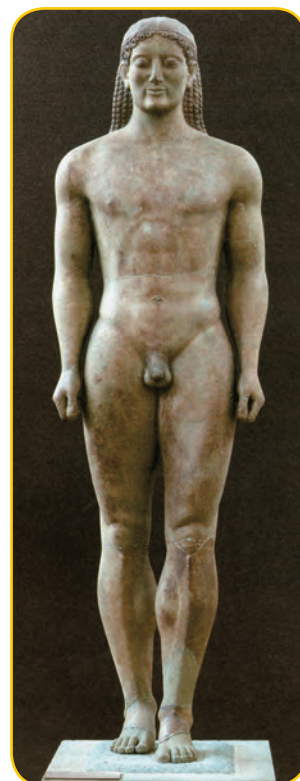
Ε. Τέχνες

Ναούς, αγάλματα, αγγεία,
συναντούμε παντού
όπου έζησαν οι Έλληνες.

Αγγεία κατασκεύαζαν
για καθημερινή χρήση.

Για να τα ομορφύνουν,
ζωγράφιζαν πάνω τους.

διάφορα σχέδια και εικόνες,
δηλαδή παραστάσεις.

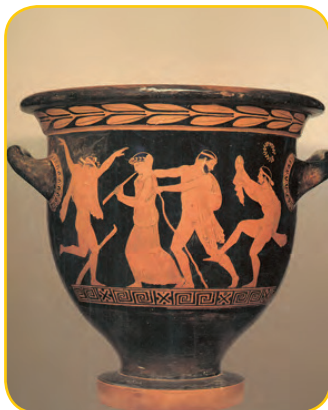

Μελετώντας τις παραστάσεις αυτές
μπορούμε να πάρουμε πληροφορίες:

- ✓ για το πώς ντύνονταν οι άνθρωποι,
- ✓ πώς γυμνάζονταν
- ✓ πώς πολεμούσαν,
- ✓ ποιες ήταν οι συνήθειές τους.

- ✓ Γιατί κατασκεύαζαν
αγάλματα και ναούς;
- ✓ Υπάρχουν στον τόπο σου
αρχαίοι ναοί ή αγάλματα;
- ✓ Σήμερα τι φτιάχνουμε
για τον ίδιο σκοπό;

ΣΤ. Τεχνολογία

Σήραγγα στη Σάμο,
6ος αι. π.Χ.
(Ευπαλίνειο όρυγμα)

α) Για ποιους λόγους νομίζεις
ότι οι αρχαίοι Έλληνες
κατασκεύασαν αυτή τη σήραγγα
στη Σάμο;

β) Οι αρχαίοι κατασκεύαζαν:

- ✓ δρόμους
- ✓ υδραγωγεία
- ✓ γέφυρες
- ✓ εργαλεία
- ✓ μηχανές
- ✓ λιμάνια.

Σήμερα κατασκευάζουμε

έργα σαν και αυτά;

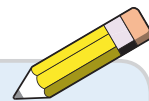
Αξίζει να συμπληρώσουμε και να διαβάσουμε

Γράψε τις σκέψεις σου

για τους αρχαίους Έλληνες.

Θα σε βοηθήσουν

και όσα μελέτησες.

Οι αρχαίοι Έλληνες

.....

.....

.....

Με εμάς, τους σύγχρονους Έλληνες, μοιάζουν.....

.....

.....

.....

Με εμάς τους σύγχρονους Έλληνες διαφέρουν.....

.....

.....

.....

1) Ενδυμασία - Παιχνίδι

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) Μόρφωση - Σχολείο

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) Κοινές Αποφάσεις - Δημοκρατία

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4) Διασκέδαση - Συμπόσια

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5) Τέχνες

.....

.....

.....

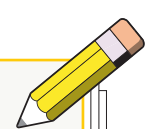
.....

.....

.....

.....

6) Τεχνολογία

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Το 2004 διοργανώσαμε
τους Ολυμπιακούς και τους
Παραολυμπιακούς αγώνες
με επιτυχία στη χώρα μας.

* Σε τι μοιάζουν
και σε τι διαφέρουν
οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί αγώνες
από τους Ολυμπιακούς αγώνες
στην αρχαία Ελλάδα;

* Γιατί, άραγε,
είναι σημαντικό
να αθλείσαι;

Ολυμπιακοί αγώνες στα αρχαία χρόνια

1

Οι αρχαίοι Έλληνες
πίστευαν ότι ο άνθρωπος
πρέπει να **ασκεί** το μυαλό
και το σώμα του.

Πώς το πετύχαιναν αυτό;

Τι σημαίνει η λέξη;

ασκώ → γυμνάζω

2

Οι Ολυμπιακοί αγώνες

ξεκίνησαν το 776 π.Χ.

στην Ολυμπία.

Οι Ολυμπιακοί αγώνες

γίνονταν κάθε 4 χρόνια.

Διάρκοσαν 5 ημέρες.

Στη διάρκεια των αγώνων

οι Έλληνες από όλες τις πόλεις

έκαναν εκεχειρία:

σταματούσαν δηλαδή

τους πολέμους

και βρίσκονταν μαζί ενωμένοι.

«Όπως την ημέρα
δεν υπάρχει πιο ζεστό
και πιο φωτεινό αστέρι
στον ουρανό από τον ήλιο,
έτσι δεν υπάρχει
μεγαλύτερη αθλητική συνάντηση
από αυτή των Ολυμπιακών Αγώνων»

Πίνδαρος, 5ος π.Χ. αιώνας

Διάβασε τους στίχους του Πινδάρου.

Οι αγώνες βοήθησαν

ώστε οι Έλληνες

να νιώσουν ενωμένοι.

Ήταν πολύ σημαντική εκδήλωση.

Πώς το εξηγείς αυτό;

Είναι το ίδιο σήμερα;

3

Γνωρίζεις αγωνίσματα
που γίνονται στους σύγχρονους

Ολυμπιακούς αγώνες;

Ποιο από αυτά
σου αρέσει περισσότερο;

4

Οι Ολυμπιονίκες
έπαιρναν ως βραβείο
ένα στεφάνι αγριελιάς,
που λέγεται κότινος,
και γνώριζαν πολλές τιμές.

Οι συμπολίτες τους γκρέμιζαν
μέρος από τα τείχη της πόλης τους
για να περάσουν.

✓ Πώς τιμάμε σήμερα
τους ολυμπιονίκες;

5

Συζήτησε αυτά που λένε
ο πολίτης και ο αθλητής.

Αντιστοίχισε στις παρακάτω καρτέλες
τις φράσεις που ταιριάζουν.

Ένας πολίτης
της αρχαίας Αθήνας
μάς μιλάει

Ένας αθλητής
της αρχαίας Αθήνας
μάς μιλάει

Στο σχολείο έμαθα ●
να γυμνάζω
το σώμα μου.

Προσπαθώ συνεχώς ●
να γίνομαι
καλύτερος.

Σέβομαι ●
τους κανόνες
της πόλης μου.

● Καθημερινά προπονούμαι
και βελτιώνομαι
για να κερδίζω τον
αγώνα μόνο με τις
δικές μου δυνάμεις.

● Δεν παραβαίνω τους
κανονισμούς του αγώνα.

● Στον αγώνα είναι απαραίτητο
να χρησιμοποιώ εκτός
από το σώμα μου
και το νου μου.

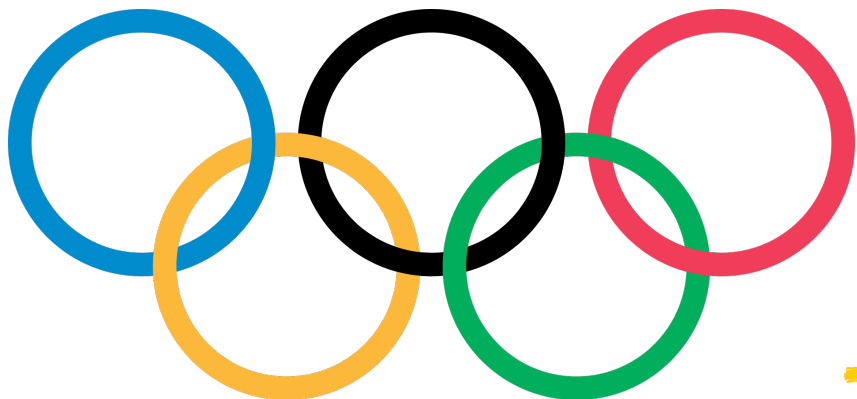
Σύγχρονοι Ολυμπιακοί αγώνες

6

Μετά από 12 αιώνες
οι Ολυμπιακοί αγώνες
καταργήθηκαν το 393 μ.Χ.
Το 1896 οι Ολυμπιακοί αγώνες
ξεκίνησαν πάλι στην Αθήνα
από τον Γάλλο Πιερ Ντε Κουμπερτέν
και τον Δημήτρη Βικέλα.

Οι 5 κύκλοι
των Ολυμπιακών αγώνων
συμβολίζουν τις 5 Ηπείρους:

- ✓ Ευρώπη
- ✓ Ασία
- ✓ Αφρική
- ✓ Ωκεανία
- ✓ Αμερική

7

Οι λέξεις της καρτέλας

χαρκτηρίζουν τους σύγχρονους

Ολυμπιακούς Αγώνες;

συμμετοχή, **συναγωνισμός**,
προσπάθεια, **συναδέλφωση**,
ειρήνη, φιλία,
τίμιος, γιορτή

8

✓ Στους Ολυμπιακούς αγώνες
του 2004 πέρασε η ολυμπιακή
φλόγα από τον τόπο μας;

✓ Τι θα ένιωθες αν ήσουν εσύ
ο λαμπαδηδρόμος;

περηφάνια,
χαρά,
συγκίνηση

Τι σημαίνει η λέξη;

συναγωνισμός → όταν αγωνίζομαι μαζί με άλλους

συναδέλφωση → η φιλία και η αγάπη μεταξύ των ανθρώπων

9

Από το 1896

οι Ολυμπιακοί αγώνες

διοργανώθηκαν

στις παρακάτω πόλεις:

Αθήνα (Ελλάδα) 1896

Παρίσι (Γαλλία) 1900

Σαιντ Λούις (ΗΠΑ) 1904

Λονδίνο (Μεγάλη Βρετανία) 1908

Στοκχόλμη (Σουηδία) 1912

Αμβέρσα (Βέλγιο) 1920

Παρίσι (Γαλλία) 1924

Άμστερνταμ (Ολλανδία) 1928

Λος Άντζελες (ΗΠΑ) 1932

Βερολίνο (Γερμανία) 1936

Λονδίνο (Μεγάλη Βρετανία) 1948

Ελσίνκι (Φινλανδία) 1952

Μελβούρνη (Αυστραλία) 1956

Ρώμη (Ιταλία) 1960

Τόκιο (Ιαπωνία) 1964

Πόλη του Μεξικού (Μεξικό) 1968

Μόναχο (Γερμανία) 1972

Μόντρεαλ (Καναδάς) 1976

Μόσχα (Ρωσία) 1980

Λος Άντζελες (ΗΠΑ) 1984

Σεούλ (Κορέα) 1988

Βαρκελώνη (Ισπανία) 1992

Ατλάντα (ΗΠΑ) 1996

Σίδνεϊ (Αυστραλία) 2000

Αθήνα (Ελλάδα) 2004

Πεκίνο (Κίνα) 2008

Λονδίνο (Μεγάλη Βρετανία) 2012

.....

.....

.....

α) Με τη βοήθεια του δασκάλου σου

βρες τις παραπάνω

πόλεις και χώρες

στον παγκόσμιο χάρτη.

β) Ποιες χρονιές

δεν έγιναν Ολυμπιακοί αγώνες;

Βρες για ποιους λόγους

συνέβη αυτό.

10

Τι χρειάζεται
για να κερδίσει
κανείς το χρυσό μετάλλιο;
Αυτοσυγκέντρωση,
πολλή προπόνηση,
σκληρή δουλειά,
απομόνωση,
και πολύ διάβασμα...

Αθανασία Τζουμελέκα,
χρυσή Ολυμπιονίκης στο βάδην, 2004.

(Συνέντευξη στο περιοδικό Ταχυδρόμος, 28/8/2004)

- α) Αθλήτριες και αθλητές
της χώρας μας
σημείωσαν σημαντικές επιτυχίες
και κατέκτησαν
αρκετά ολυμπιακά μετάλλια.
Γνωρίζεις κάποιους από αυτούς;
- β) Ποιο νομίζεις ότι είναι
το καθημερινό πρόγραμμα
ενός ολυμπιονίκη;
- γ) Τι θα λέγαμε σ' έναν
αθλητή που αγωνίστηκε,
αλλά τερμάτισε τελευταίος;

Παραολυμπιακοί αγώνες

- Παραολυμπιακοί αγώνες:
Παρά (μαζί, κοντά δίπλα) + Ολυμπιακοί,
δηλαδή γίνονται
μαζί με τους Ολυμπιακούς αγώνες

κι έχουν την ίδια αξία.

Οι Παραολυμπιακοί αγώνες
είναι η μεγαλύτερη αθλητική διοργάνωση
στον κόσμο μετά τους Ολυμπιακούς.
Συμμετέχουν αθλητές με αναπηρίες.
Έγιναν για πρώτη φορά
στην Αγγλία το 1948.

Σήμα της Παραολυμπιακής Επιτροπής

δύναμη

προσπάθεια

θέληση

επιμονή

αξιοπρέπεια

αγάπη για τη ζωή

Χαρακτηρίζουν τους

Παραολυμπιακούς αγώνες

Πολλά από τα αγωνίσματα
είναι ίδια με αυτά
των Ολυμπιακών αγώνων.
Υπάρχουν όμως και μερικά
που γίνονται μόνο
στους Παραολυμπιακούς αγώνες.
Ένα από αυτά
είναι το άθλημα «μπότσια».
Ψάξε μαζί με τον δάσκαλό σου
στο διαδίκτυο
και βρες πληροφορίες
και εικόνες
για το άθλημα μπότσια.

*Μοιραζόμαστε το παιχνίδι, διασκεδάζουμε,
γυμνάζουμε το σώμα μας, προσπαθούμε*

12

Συζήτησε

για τα ατομικά αθλήματα
που γνωρίζεις.

Χρειάζεται να πιστεύεις
ότι θα γίνεις πρωταθλητής
για να ασχοληθείς
με κάποιο άθλημα;

13

Σ' ένα ομαδικό άθλημα
συνεργάζονται
πολλοί αθλητές.

- ✓ Κύκλωσε
το συναίσθημα που νιώθεις
όταν παίζεις
ένα ομαδικό παιχνίδι.

λύπη άγχος

χαρά

φόβο αγωνία

14

Ορισμένοι αθλητές και αθλήτριες
για να νικήσουν

παίρνουν απαγορευμένες ουσίες.

- ✓ Κάνουν καλό στην υγεία τους;
- ✓ Ταιριάζει η συμπεριφορά τους
με όσα χαρακτηρίζουν
τους Ολυμπιακούς αγώνες
στην αρχαία Ελλάδα
και τον πολιτισμό μας;

Μήπως θα έπρεπε, τελικά,
όλοι όσοι συμμετέχουν
στους αγώνες να παίρνουν βραβείο;
Εσείς τι λέτε;

15

Ένα βήμα πιο πέρα

Στην αρχαία Ελλάδα στους Δελφούς,
στην Αθήνα και αλλού,
εκτός από τους αθλητικούς αγώνες
διεξάγονταν και μουσικοί,
ποιητικοί και θεατρικοί αγώνες.

Πού θα ψάξουμε

για να μάθουμε περισσότερα;;

Ποιον θα ρωτήσουμε;

Σχεδιάζουμε τα βήματά μας.

1ο βήμα

Ψάξε πληροφορίες

στο διαδίκτυο.

2ο βήμα

Ψάξε στο βιβλίο

της Ιστορίας σου.

3ο βήμα

Αντέγραψε

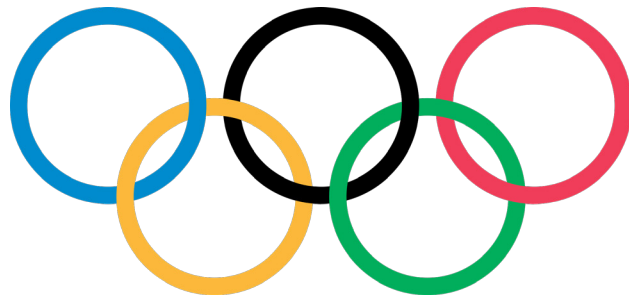
τις σημαντικές πληροφορίες

4ο βήμα

Διάβασε στην τάξη

τις πληροφορίες

που βρήκες.

Αξίζει να διαβάσουμε

Οι αρχαίοι Έλληνες μορφώνονταν
για να ασκούν το νου τους
και γυμνάζονταν
για να ασκούν το σώμα τους.

Έπαιρναν μέρος
σε πολλούς αθλητικούς αγώνες.

Πιο σημαντικοί
ήταν οι Ολυμπιακοί αγώνες.

Οι Ολυμπιακοί αγώνες
γίνονταν κάθε 4 χρόνια
στην Ολυμπία.

Εκεί, Έλληνες από όλες τις πόλεις
σταματούσαν τον πόλεμο
και συμμετείχαν
σε διάφορα αθλήματα.

Έπαιρναν για βραβείο
ένα στεφάνι από αγριελιά, τον κότινο.

Κεφάλαιο 5

Σήμερα,
αθλήτριες και αθλητές
από όλο τον κόσμο
συμμετέχουν
στους Ολυμπιακούς
και Παραολυμπιακούς αγώνες,
που διοργανώνονται
κάθε 4 χρόνια
σε διαφορετικές πόλεις
και χώρες της γης.
Άνθρωποι με διαφορετική γλώσσα,
διαφορετικές συνήθειες,
διαφορετικές θρησκείες
και από διαφορετικούς πολιτισμούς
συμμετέχουν ειρηνικά
σε μια μεγάλη γιορτή.

Μια «ζωγραφιά
από λέξεις»

Οι άνθρωποι καθημερινά

επικοινωνούμε με

ενημερωνόμαστε από

.....

λέξεις

τα Μ.Μ.Ε.

τις κινήσεις
του σώματος

.....

.....

το ραδιοφώνo

οι εφημερίδες
και τα περιοδικά

Ο αδερφός της Μαρίας γεννήθηκε με προβλήματα στην ακοή.

Είμαστε φίλοι και παίζουμε συχνά όλοι μαζί.

* Πώς επικοινωνείς με κάποιον που δεν μπορεί να δει, να ακούσει ή να μιλήσει;

Δυσκολεύτηκες ποτέ να επικοινωνήσεις;

Γιατί;

Πες μια ιστορία.

Πως θα κάνω ανάληψη από αυτό το μηχάνημα;

Πρέπει να πάρω τα e-mail μου..

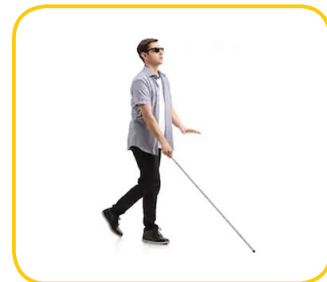

Δεν καταλαβαίνω τι λες.

Τι προβλήματα αντιμετωπίζει στην επικοινωνία:

- ✓ Ένας ηλικιωμένος άνθρωπος με έναν νεαρό;
- ✓ Ένα μωρό με τη μητέρα του;
- ✓ Ένας άνθρωπος που δεν μπορεί να δει;

- ✓ Ένας άνθρωπος που δεν μπορεί να ακούσει;
- ✓ Ένας άνθρωπος που δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει το κινητό τηλέφωνο;
- ✓ Ένας άνθρωπος που δεν γνωρίζει ξένες γλώσσες και θέλει να επισκεφτεί άλλη χώρα;

Διάλεξε ένα από τα παραπάνω θέματα. Συζήτησε πώς μπορούν να ξεπεραστούν τα προβλήματα αυτά.

3

Υπάρχουν άνθρωποι που δε βλέπουν δεν μπορούν να διαβάσουν ένα βιβλίο ή ένα περιοδικό από αυτά που διαβάζουμε εμείς. Πώς πρέπει να τυπωθούν για να διαβάζουν και αυτοί;

4

Τα άτομα που έχουν πρόβλημα στην ακοή και στην ομιλία επικοινωνούν μαζί μας με τη νοηματική γλώσσα. Κάποιες φορές διαβάζουν και τα χείλη μας.

α) Κλείσε τα αυτιά σου.

Ένας συμμαθητής σου σου λέει μια πρόταση.

Κοίτα τα χείλη του.

Προσπάθησε να καταλάβεις

τι σου είπε.

Είναι εύκολο;

β) Διάλεξε μία

από τις παρακάτω λέξεις.

Παρουσίασέ τη

στη νοηματική γλώσσα.

Χρησιμοποίησε

τα δάχτυλά σου

όπως το παραπάνω αλφάβητο.

ΦΙΛΟΣ

ΠΑΙΔΙ

ΓΛΥΚΟ

ΓΑΛΑ

ΜΗΛΟ

5

Κάποιοι συμμαθητές σου
δυσκολεύονται
όταν προσπαθούν
να διαβάσουν ή να γράψουν.

Αυτό συμβαίνει
επειδή μπερδεύουν
τα γράμματα που μοιάζουν
ή ακούγονται το ίδιο.

Μπορείς να καταλάβεις
πώς νιώθουν;

✓ Ξαναγράψε

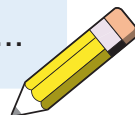
την παρακάτω φράση
γράφοντας 3 στη θέση του ε
φ στη θέση του θ.

«Οι άνθρωποι επικοινωνούμε καθημερινά»

.....

.....

.....

- ✓ Προσπάθησε να διαβάσεις την παραπάνω πρόταση.
Είναι εύκολο;

Αξίζει να διαβάσουμε

Κάποιοι έχουν προβλήματα στην όραση, την ομιλία και την ακοή. Έτσι, δυσκολεύονται στην επικοινωνία.

Άνθρωποι σε μεγάλη ηλικία δεν καταλαβαίνουν τη γλώσσα των νέων.

Βρίσκουμε διάφορους τρόπους για να επικοινωνήσουμε:

α) Μαθαίνουμε

τη νοηματική γλώσσα

για να επικοινωνήσουμε

με αυτούς που δεν μπορούν

να ακούσουν ή να μιλήσουν.

β) Γράφουμε βιβλία

με το σύστημα «Μπράιγ»

για να μπορούν να

διαβάζουν οι τυφλοί.

Είναι Σάββατο.

Ο Ορφέας και η αδερφή του
ξύπνησαν νωρίς νωρίς και κάθισαν
μπροστά στην τηλεόραση
για να παρακολουθήσουν
την αγαπημένη τους εκπομπή.

* Άραγε τι προσέχεις
όταν παρακολουθείς τηλεόραση;

1

α) Δες την εικόνα

και διάλεξε κάποιον

από τους ανθρώπους

που βλέπουν τηλεόραση.

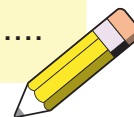
Συμπλήρωσε την πρόταση:

.....βλέπει τηλεόραση, επειδή

.....

.....

β) Πες αυτά που έγραψες

στην τάξη και συζήτησε:

- ✓ Για ποιους λόγους οι μικροί παρακολουθούν τηλεόραση;
- ✓ Για ποιους λόγους οι μεγάλοι παρακολουθούν τηλεόραση;

✓ Είναι κάποιοι λόγοι ίδιοι
για όλες τις ηλικίες;

2

Τόσα πολλά ...

πολλά κανάλια και εκπομπές!

Συζητάμε τα παρακάτω θέματα

και γράφουμε:

α) Στην τηλεόραση βλέπουμε

πολλές εκπομπές

με διαφορετικά θέματα.

Ποια είδη εκπομπών γνωρίζουμε

ή έχουμε δει στην τηλεόραση;

.....

.....

.....

.....

.....

β) Γράψε για την

αγαπημένη σου εκπομπή.

Πώς ονομάζεται;

Τι είδους εκπομπή είναι;

(κινούμενο σχέδιο, ντοκιμαντέρ)

Ποιοι παίζουν;

.....

.....

.....

.....

.....

γ) Απάντησε στις ερωτήσεις :

✓ Ξέρουν

οι γονείς σου

για τις ώρες

που παρακολουθείς

τηλεόραση;

.....

.....

✓ Πόσες τηλεοράσεις

έχεις στο σπίτι σου;

.....
.....

✓ Προγραμματίζεις από πριν

με τους γονείς σου

ποια εκπομπή

θα δεις και για πόση ώρα;

.....
.....

✓ Συζητάς με τους γονείς σου

αυτά που παρακολουθείς;

.....
.....

3

α) Συζήτησε τι σημαίνουν
τα διπλανά σήματα.

β) Σε πολλές εκπομπές
που βλέπετε εσείς τα παιδιά
συναντάτε σκηνές ακατάλληλες.

Είναι σωστό αυτό;

Τι λύσεις προτείνεις

ώστε τα παιδιά

να μην βλέπουν

ακατάλληλες σκηνές;

Τι σημαίνει η λέξη;

Ακατάλληλος → που δεν επιτρέπεται

Αξίζει να διαβάσουμε

Κάθε μέρα εκατομμύρια άνθρωποι,
μικροί και μεγάλοι,
βλέπουν τηλεόραση.
Έτσι ενημερώνονται
για πολλά πράγματα
που συμβαίνουν στον κόσμο.
Μορφώνονται
και διασκεδάζουν.
Οι εκπομπές που προβάλλονται
στην τηλεόραση
είναι πολλές
και έχουν διαφορετικά θέματα.
Δεν είναι όμως
όλες κατάλληλες
να τις βλέπετε εσείς τα παιδιά.

Για παράδειγμα,
κάποιες εκπομπές
εμφανίζονται αργά το βράδυ,
ενώ άλλες
έχουν σκηνές βίας.
Υπάρχουν ακόμα και εκπομπές
που δεν αξίζει
να τις παρακολουθήσει κανείς
Ούτε μικρός ούτε μεγάλος.
Όταν αποφασίζεις
να δεις τηλεόραση,
καλό είναι να συζητάς
από πριν με τους γονείς σου
για την ώρα και την εκπομπή
που θα παρακολουθήσεις.
Αν μπορείς,
να την παρακολουθείς μαζί τους
και να τη σχολιάζεις.

